

Planlegging av poliklinikk- og dagområder

Et kunnskapsgrunnlag

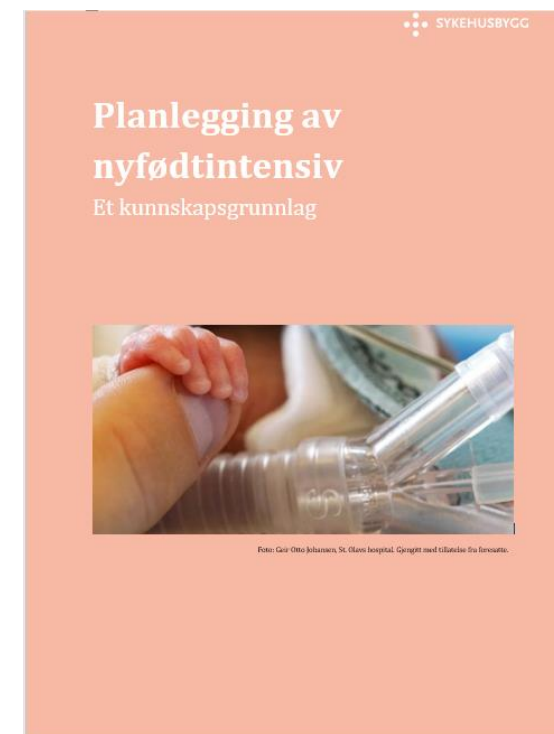
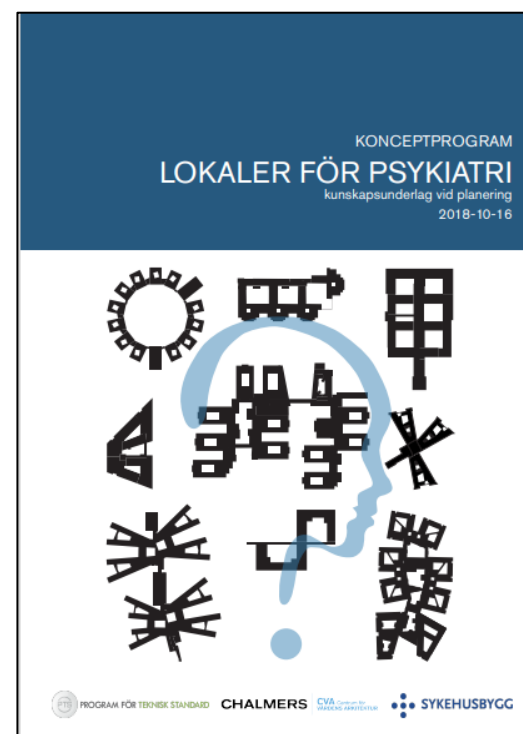
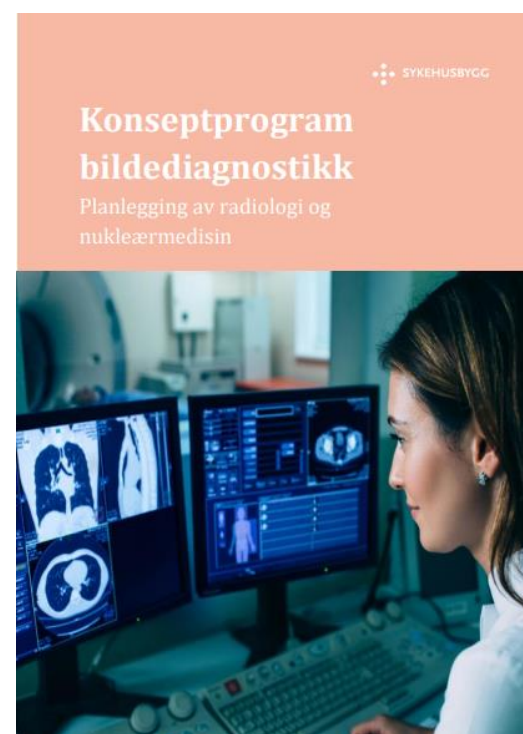
WEBINAR

Birgitte Stoffel, Kunnskapsgrunnlaget
Rita Konstante, Kunnskapsoppsummering
Unni Dahl, Evalueringer

KUNNSKAPSGRUNNLAG

Ferdige og offentlig tilgjengelig

Utgitt mai 2023

Under arbeid:

- Planlegging av operasjon
- Planlegging av intensiv og intermedicær
- Planlegging av stråleterapi
- Planlegging av varelogistikk i sykehus

KUNNSKAPSGRUNNLAGET

DEL I

Hensikt

- Begreper
- Hva er poliklinikker og dagområder
- Drift og organisering
- Utviklingstrender
- Metode

DEL II

Kunnskapsgrunnlag

- Føringer
- Veileder tidligfasen
- Dimensjonering
- Kunnskapsoppsummering
- Referanseprosjekter

DEL III

Utforming og anbefalinger

- Planlegging og utforming
- Driftsmodeller og løsningskonsept
- Utforming av avdelinger og enheter
- Utforming av UB-rommene
- Utforming av støtterommene

Planlegging av poliklinikk- og dagområder

Et kunnskapsgrunnlag

I poliklinikker gjøres:

- Undersøkelser
- Behandling
- Oppfølging og kontroller
- Små kirurgiske inngrep

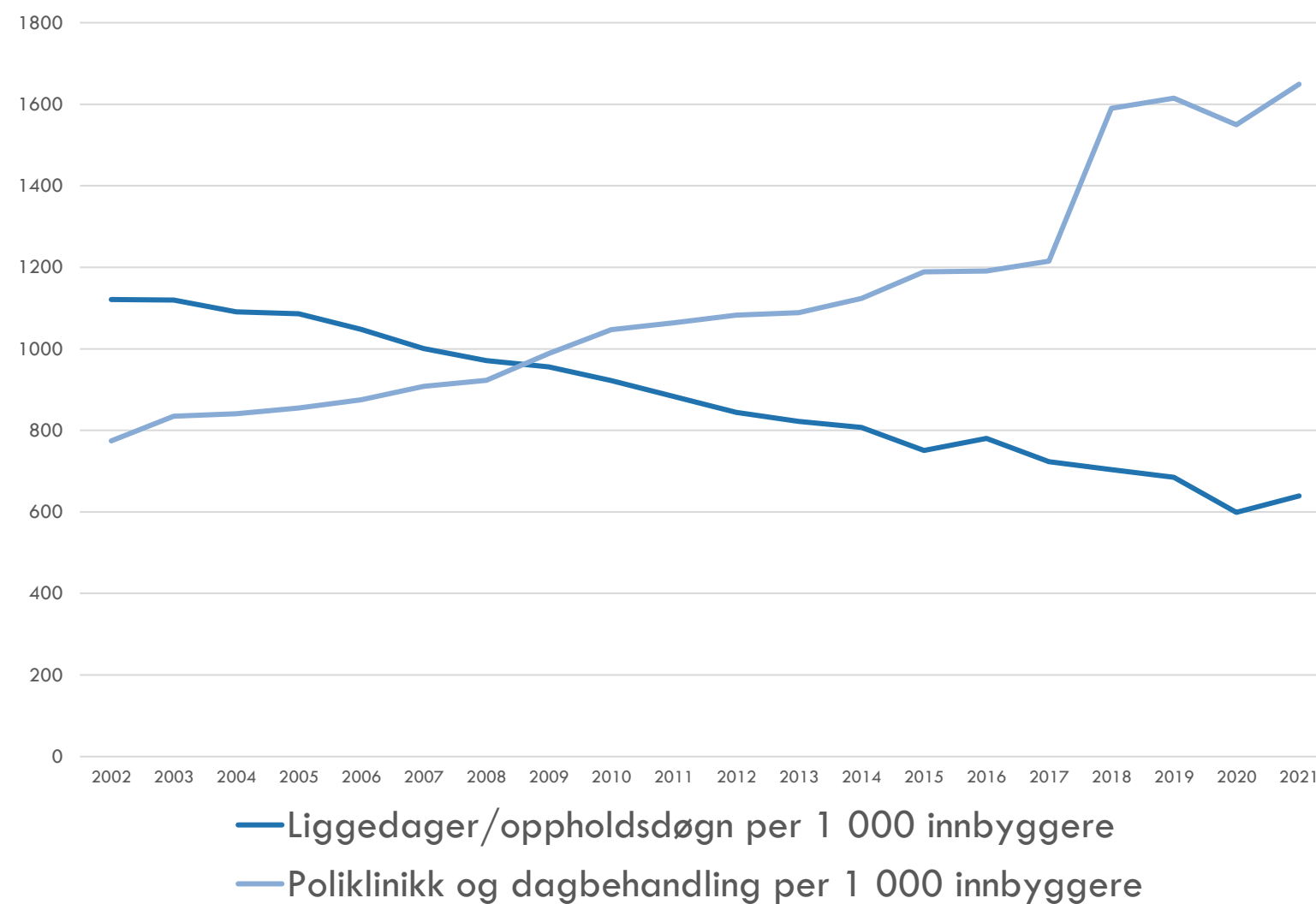
Stort antall pasienter
inn i sykehuset

I dagområder gjøres:

- Dialyse
- Infusjonsbehandling
- Kjemoterapi
- Mindre kirurgiske inngrep

ENDRINGEN FRA DØGN TIL DAG

Polikliniske konsultasjoner, dagbehandlinger
og liggedager per 1000 innbyggere
fra 2002 til 2021. *Kilde: SSB*

DRIFT OG ORGANISERING

Retts innkalling til rett pasient til rett behandler og til rett type rom

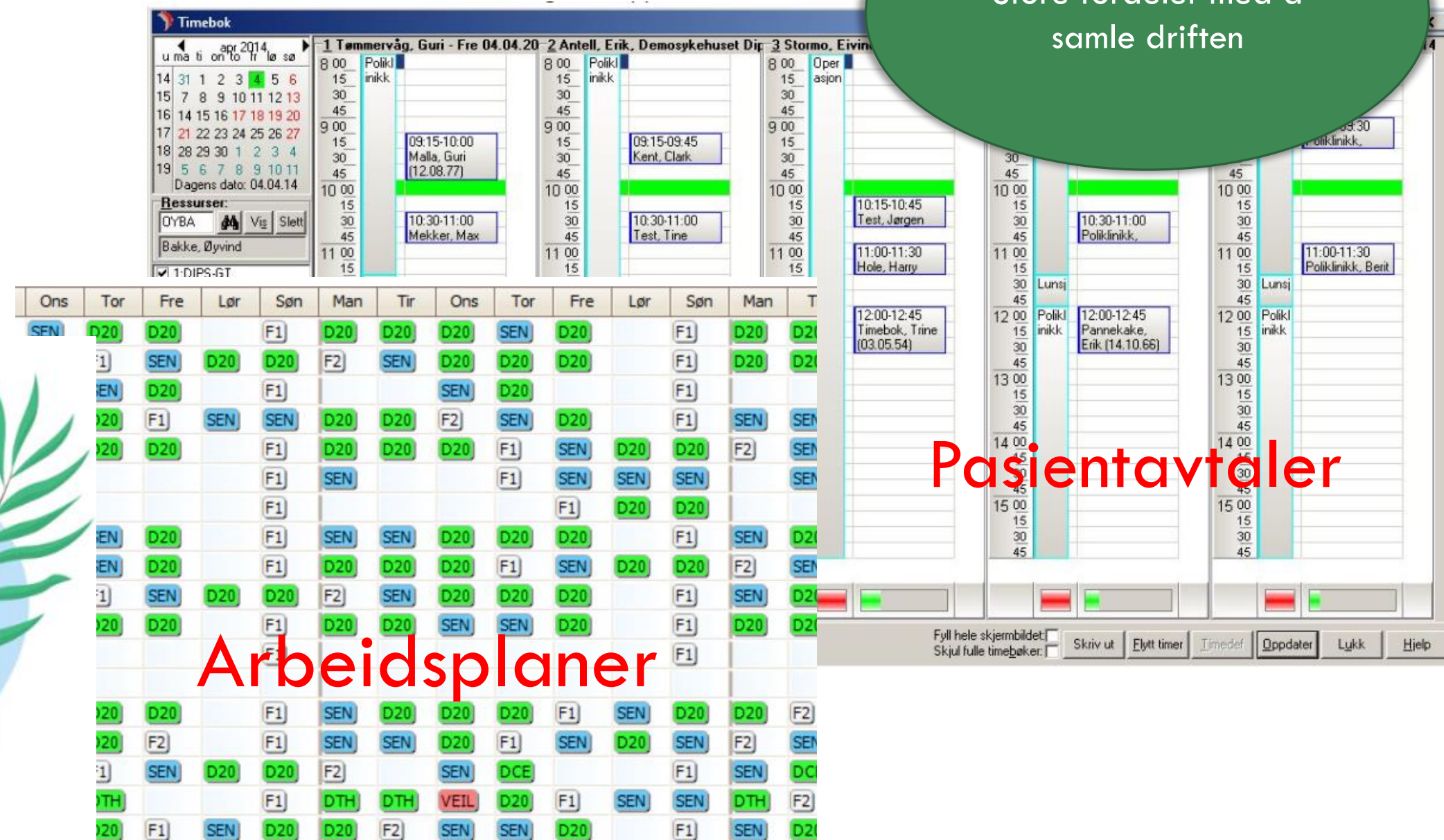
Antall rom

Åpningstider og utnyttelsesgrad

Bemanningsressurser

Antall henvisninger

Store fordeler med å samle driften

PASIENTENE

Befolkning som lever lenger

Høy andel eldre med sammensatt sykdomsbilde

Vil ha:

Beste behandling

Medbestemmelse / kompetanse på egen helse

Tidlig diagnostikk og screening

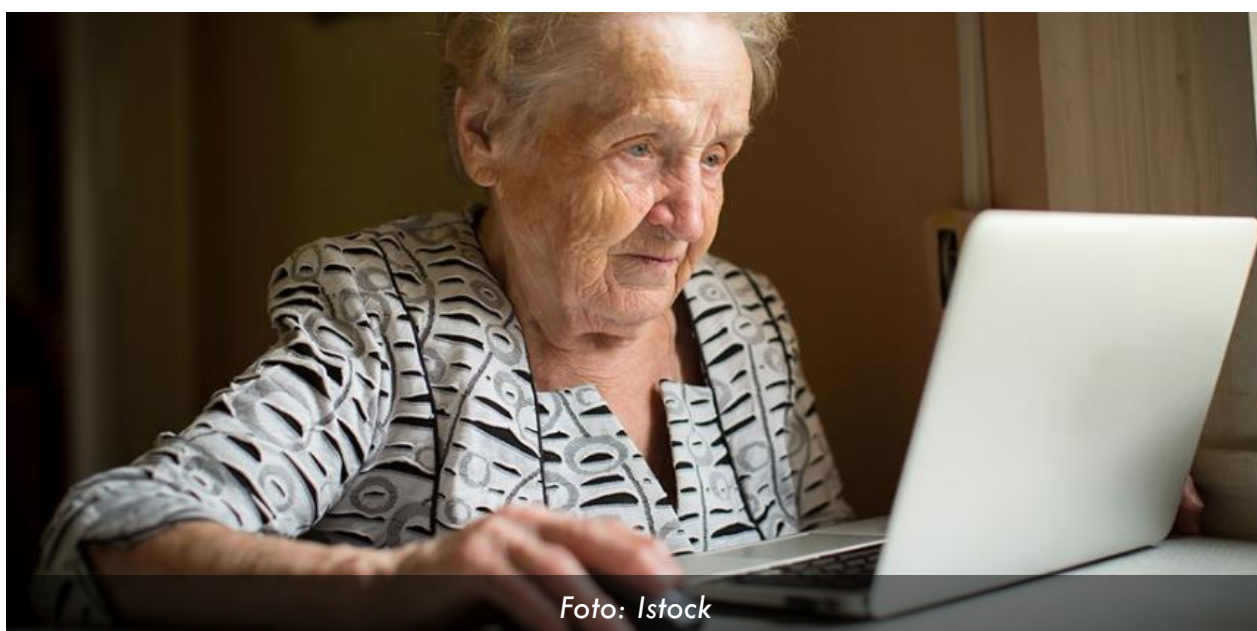
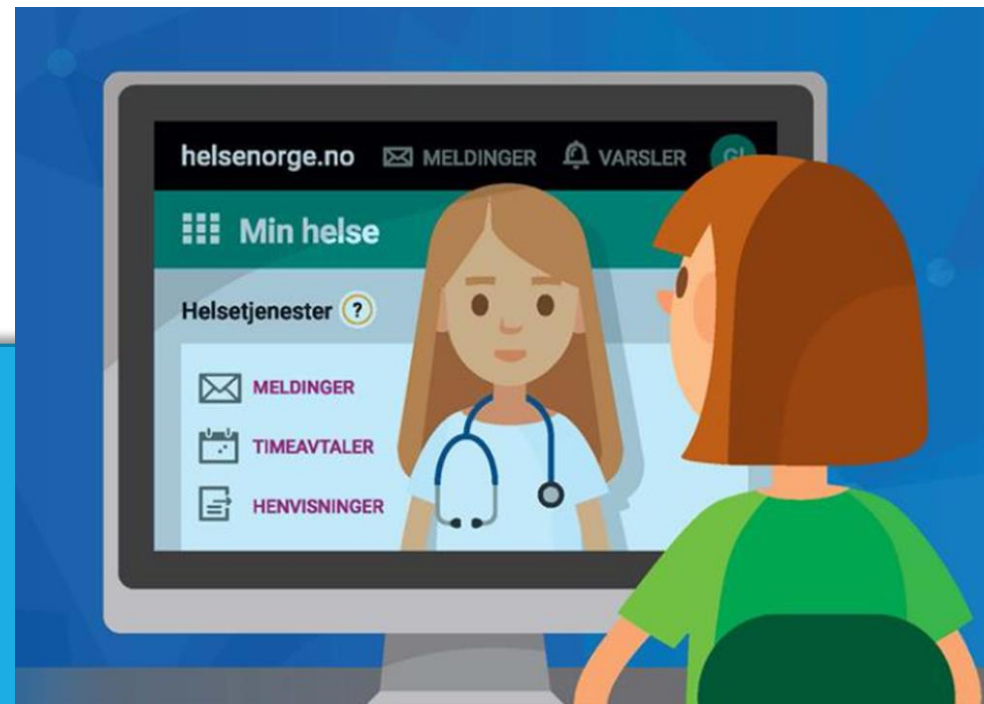

Foto: Istock

SKILLET MELLOM MEDISIN OG TEKNOLOGI UTVISKES

Medisin

- Spesialisering og nye prosedyrer
- Oppgaveglidning
- Flere definerte pasientforløp
- Forebygging og screening
- Mer samhandling med primærhelsetjenesten

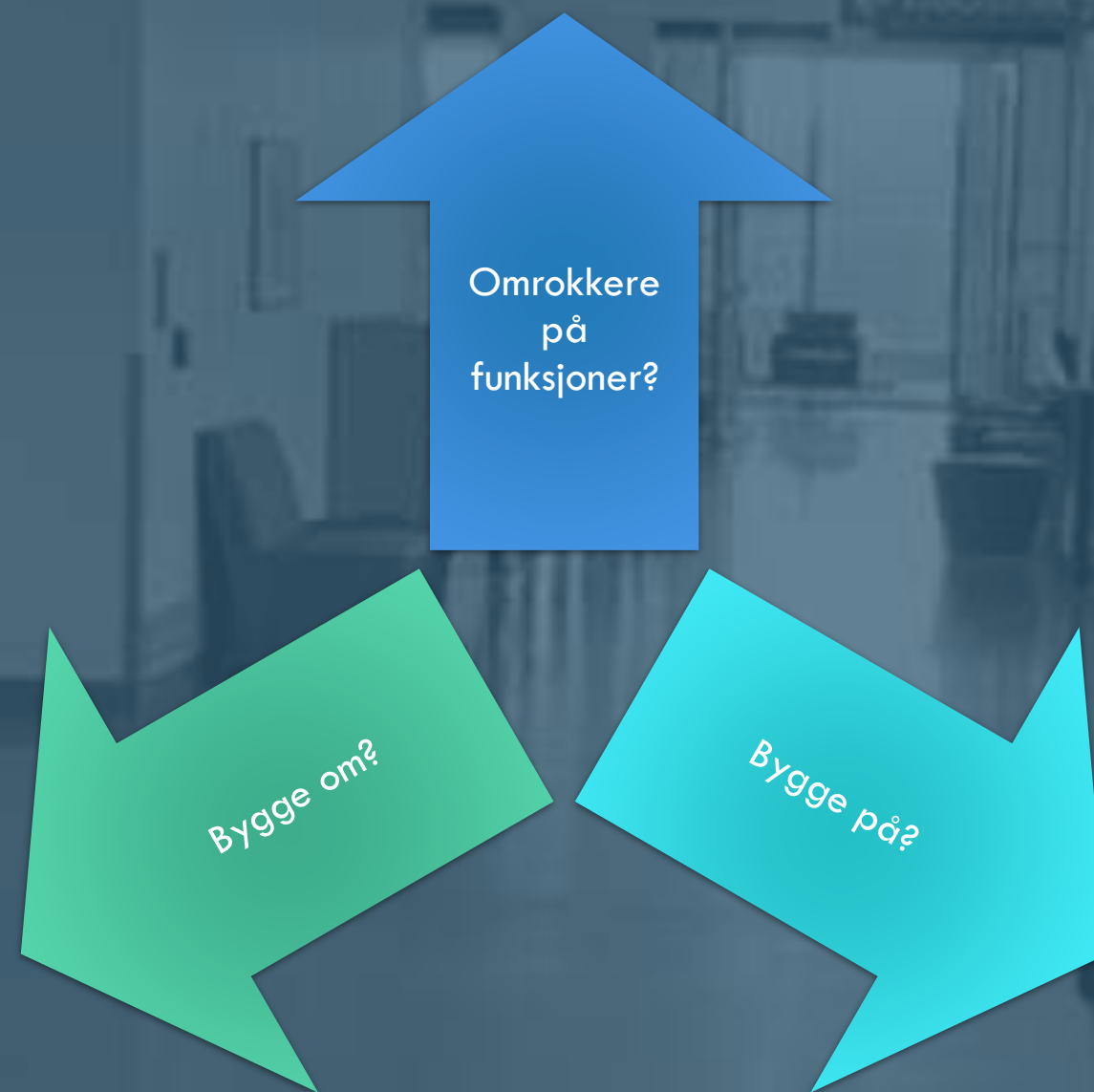
Illustrasjon fra Vestre Vikens hjemmeside – det virtuelle sykehuset

Teknologi

- Virtuelle konsultasjoner
- Digitale dagbøker / elektroniske skjemaer
- Brukerstyrt / brukertilpasset behandling
- Kunstig intelligens som beslutningsstøtte
- Hjemmemonitorering (pacemaker, søvnapne)
- Hjemmedialyse
- M.m.

PRESSET PÅ KAPASITET — HVA MÅ TIL?

VERKTØY FOR PLANLEGGING AV POLIKLINIKKER OG DAGOMRÅDER

- Framskrivninger - antall rom og dagplasser
- Driftsmodeller
- Nærhetsdiagrammer
- Byggets utforming

FRAMSKRIVNING

Polikliniske konsultasjoner	2019	2040	Endring 2019 - 2040	%-vis endring 2019-2040
Endoskopier	191 232	281 604	90 372	47,3 %
Endoskopier ØNH	32 059	38 309	6 250	19,5 %
Småprosedyrer	1 154 031	1 657 657	503 626	43,6 %
Strålebehandling	234 110	363 840	129 730	55,4 %
Poliklinikk annen	4 783 736	6 640 948	1 857 212	38,8 %

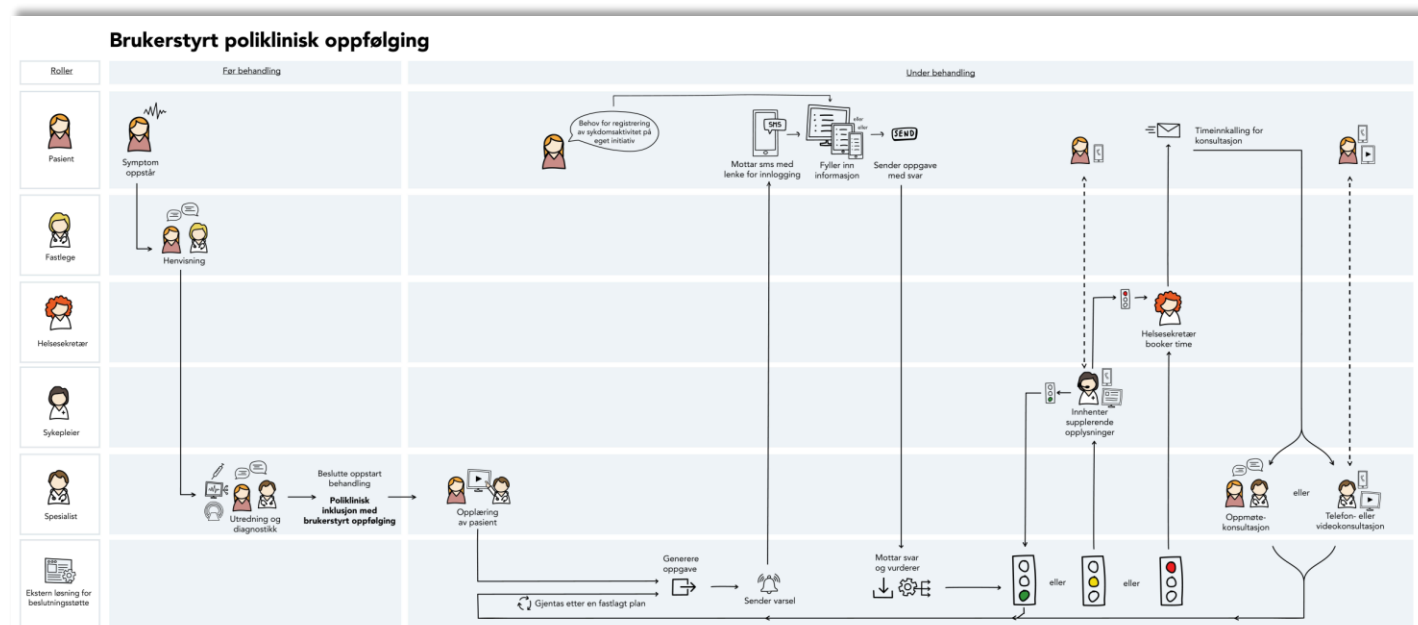
Dagbehandling	2019	2040	Endring 2019 - 2040	%-vis endring 2019-2040
Dialyse	195 440	310 855	115 415	59,1 %
Kjemoterapi	177 061	266 681	89 620	50,6 %
Infusjoner*	133 348	190 569	57 221	42,9 %

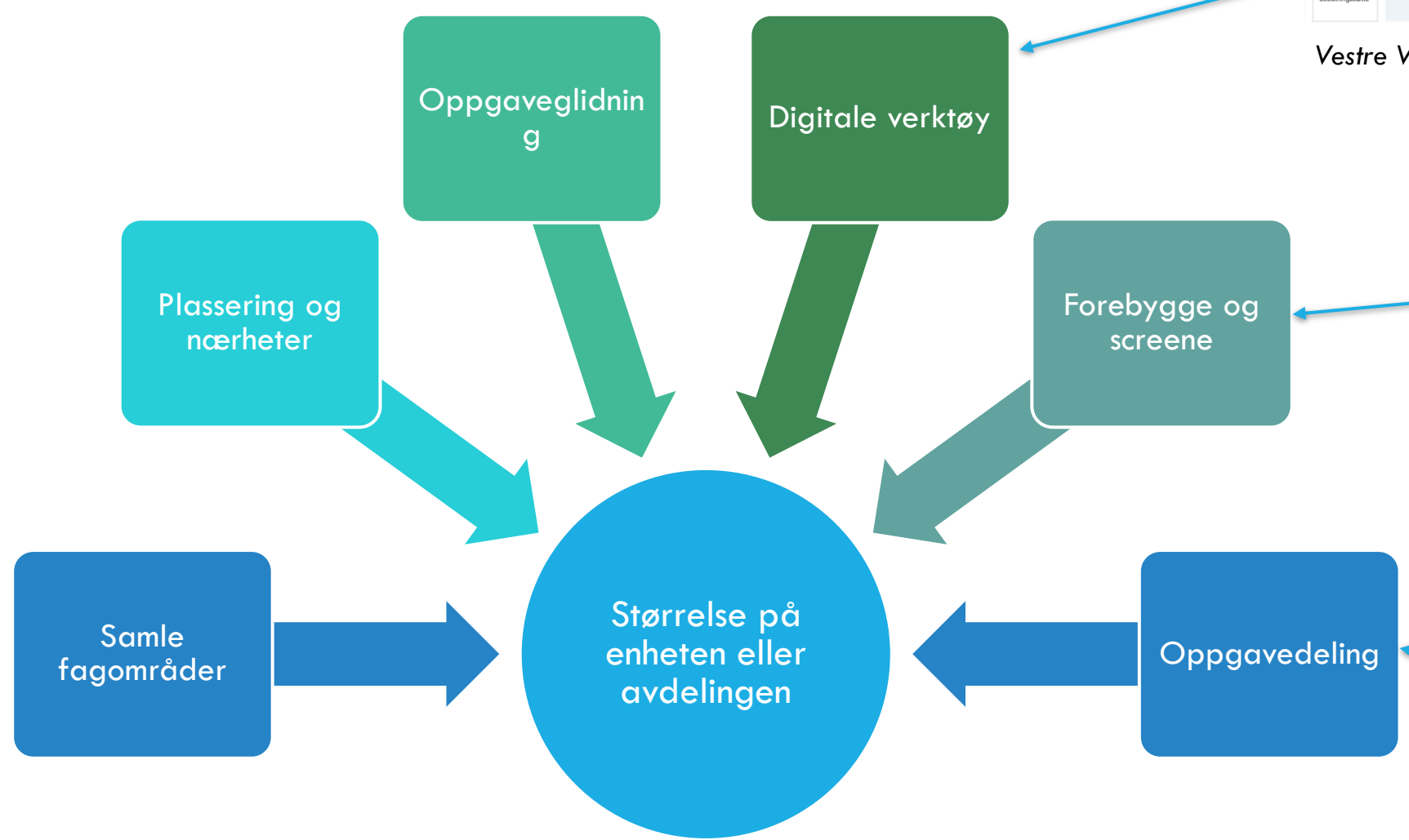

FINNE RETT ANTALL ROM OG PLASSER

HVORDAN IMØTEKOMME ØKT BEHOV?

Vestre Viken HF

Tarmkreftskanning, Krefregisteret

An infographic about colorectal cancer screening. It includes sections for: 'Invitert til screening' (Invited to screening), 'Hva er tarmkreft' (What is colorectal cancer), 'Forebygging' (Prevention), 'Når kommer tilbudet?' (When will the offer come?), 'Dette forsker vi på' (What we are researching), 'Personvern' (Data protection), 'Spørsmål?' (Questions?), and 'Brev og informasjonsmateriell' (Letters and information material).

Tarmkreftskanning, Krefregisteret

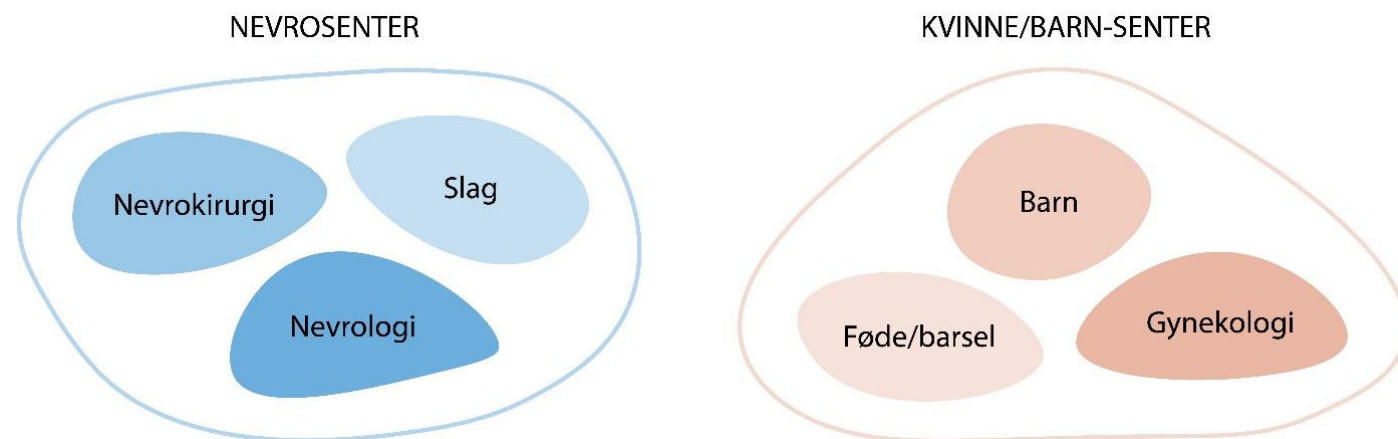
HoloLens undersøkelse i Helgelandssykehuset, Distriktsmedisinsk senter Sør-Helgeland

DRIFTSMODELLER

Jo mer avklart driftsmodell man har, jo bedre forutsetninger har man for å lykkes med planlegging av arealene

1) Klinisk sentermodell

Vertikalt eller horisontalt løsningskonsept

2) Generelle poliklinikker og dagområder

Flere fagområder fordelt i samme arealer

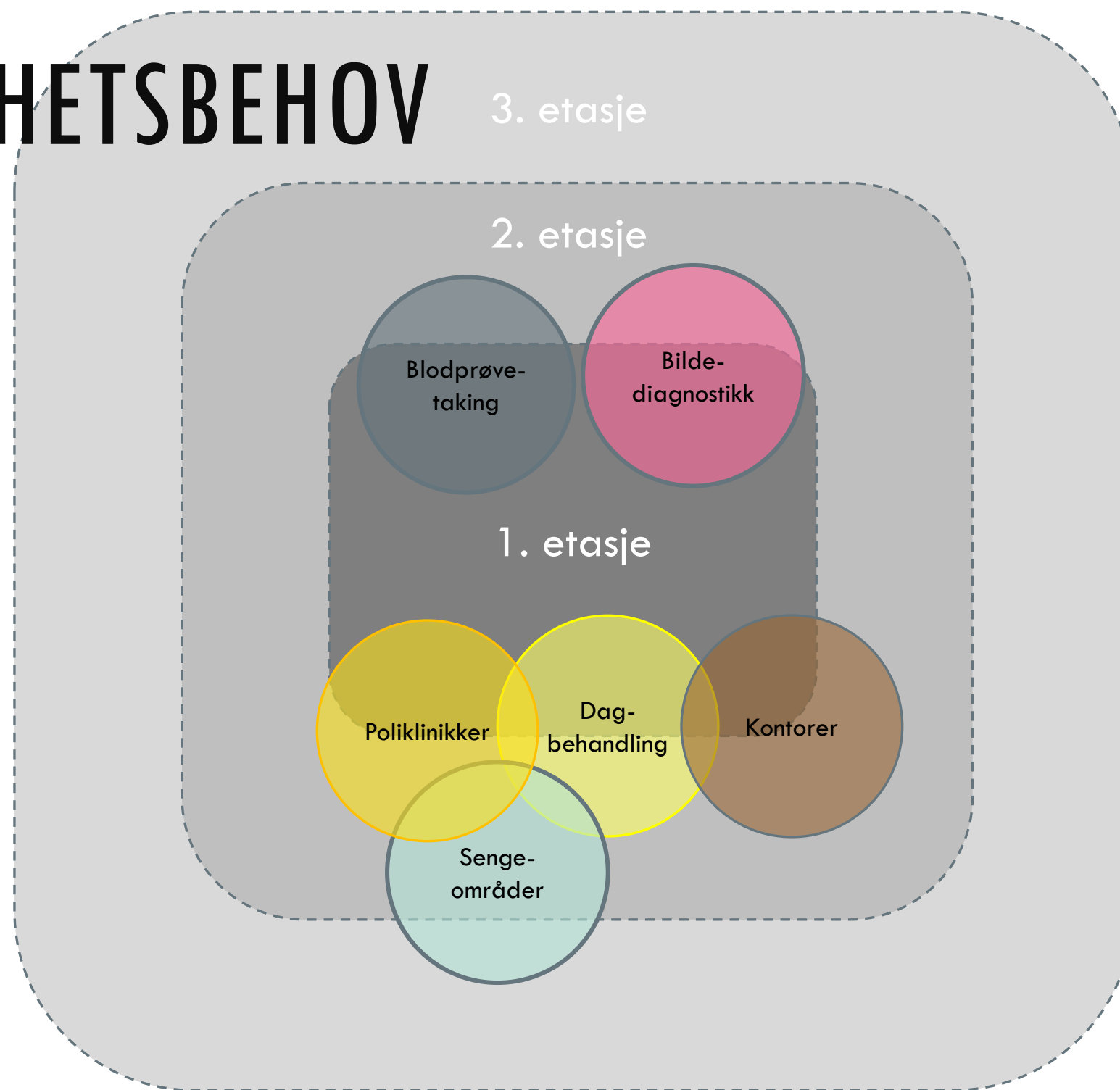
POLIKLINIKKBYGG	SENGBYGG
Poliklinikk og dagområde	Sengeområde
Poliklinikk og dagområde	Sengeområde
Poliklinikk og dagområde	Sengeområde
Poliklinikk og dagområde	Sengeområde

PLASSERING OG NÆRHETSBEHOV

Arbeidsflyt for ansatte

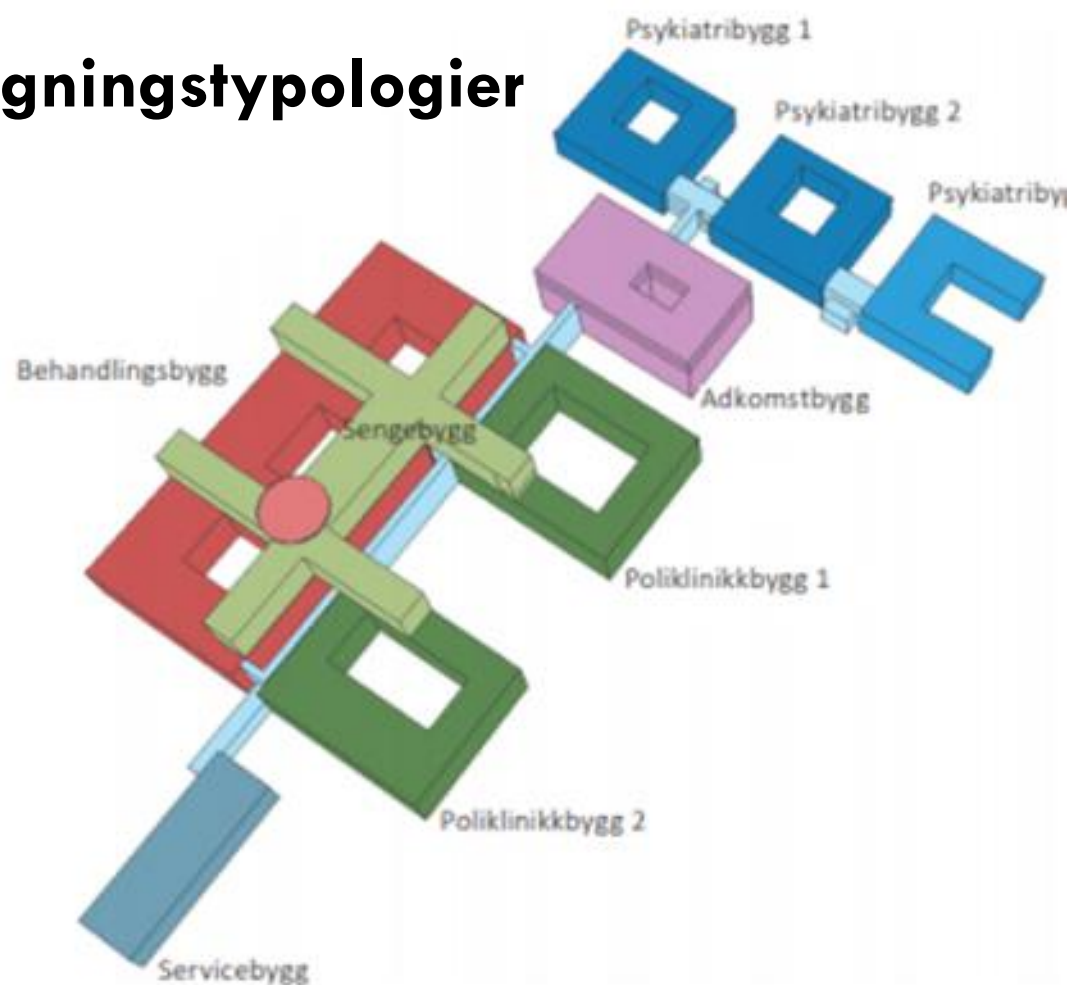
Pasientflyt

Fra Nordic Office of Architecture

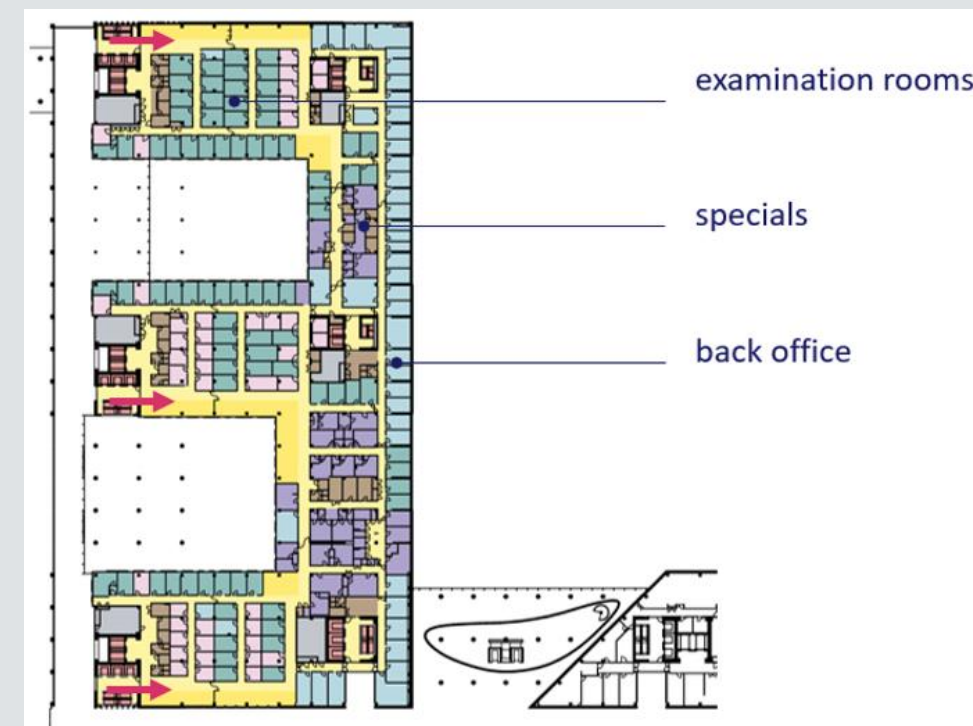
BYGGETS UTFORMING

Bygningstypologier

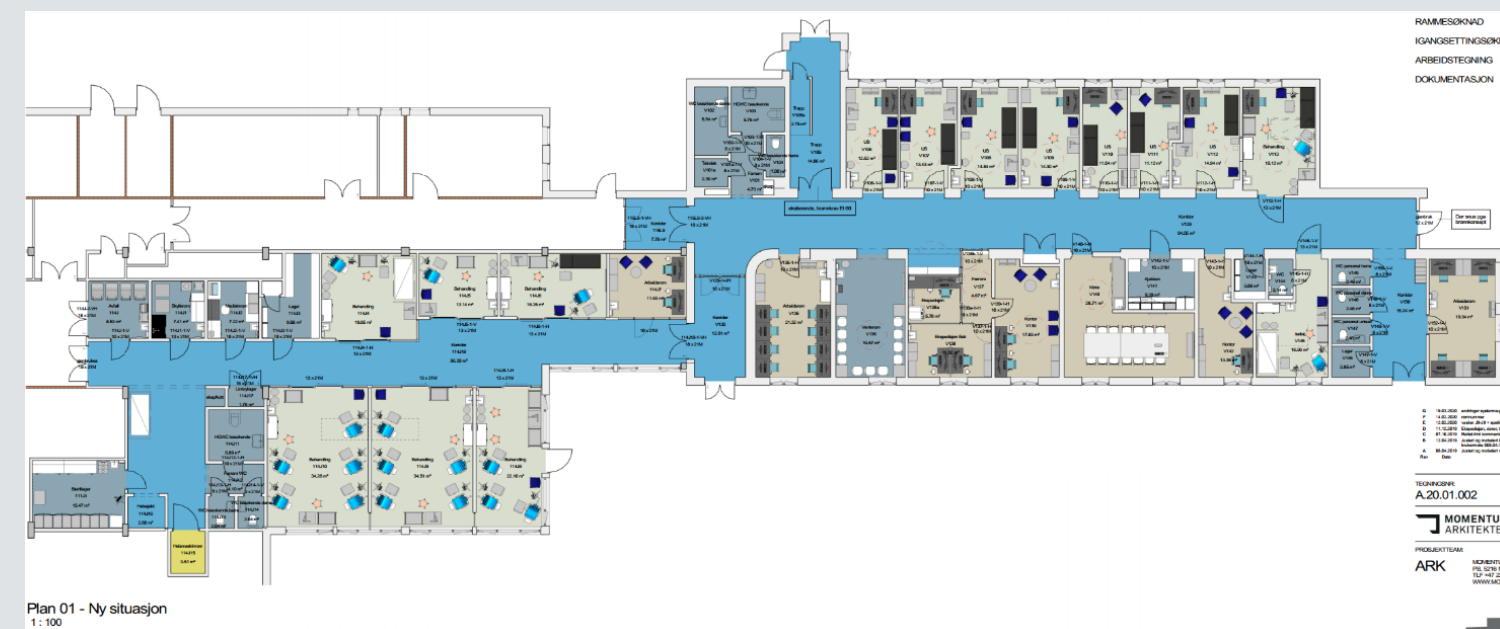

Nytt Drammen sykehus, Vestre Viken. Planlegges ferdig 2025

Bygningsbredde

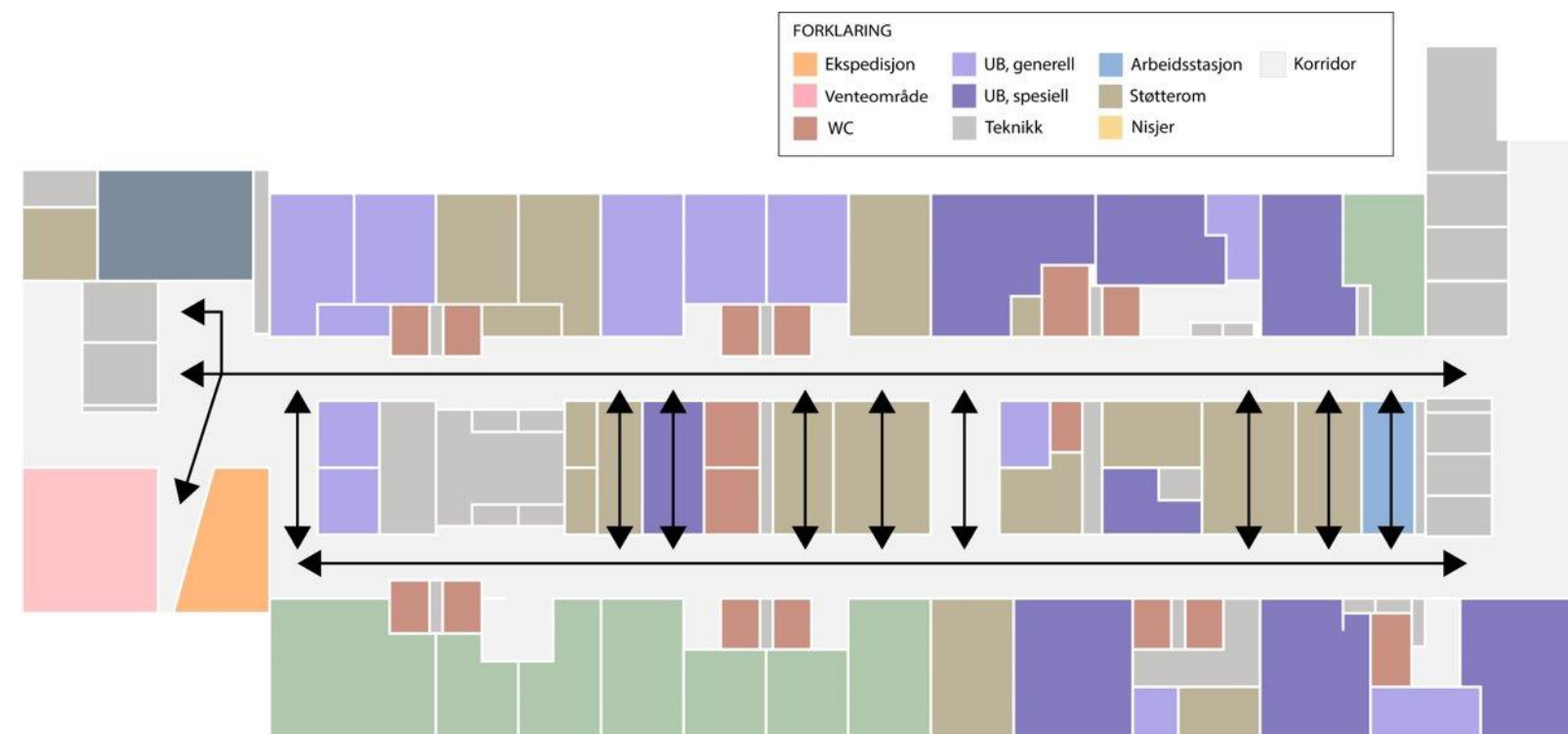
Eksempel på bred bygningskropp, MC Hospital Rotterdam

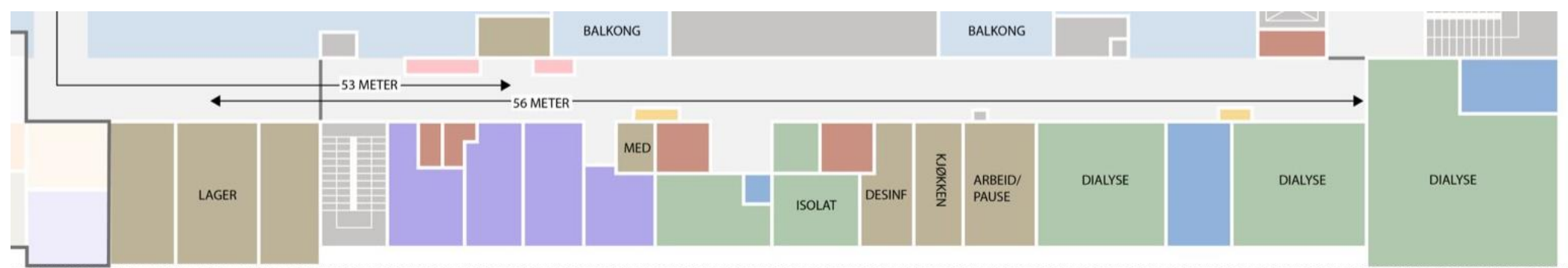
Eksempel på smal bygningskropp, Kreftavdelingen Bærum sykehus, Vestre Viken HF

BYGGETS UTFORMING

Korridorløsninger

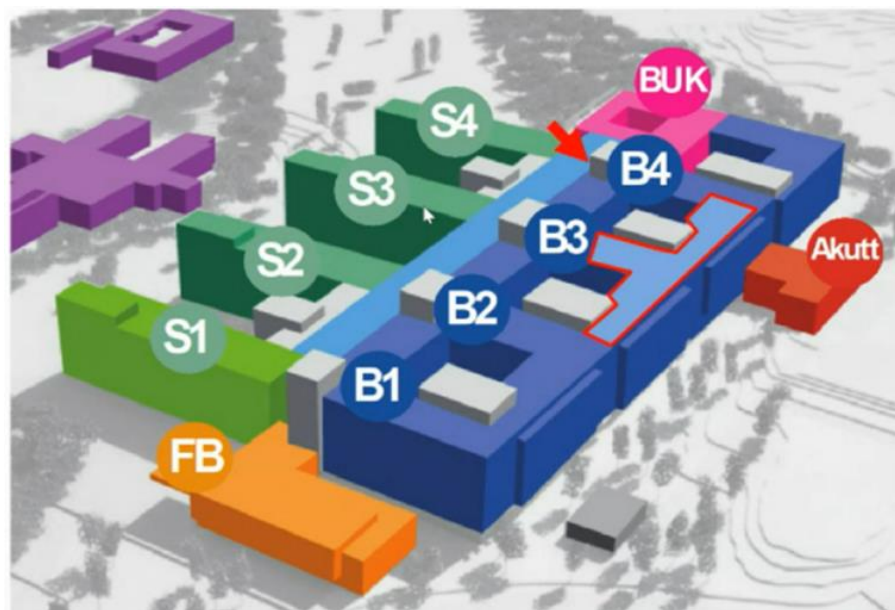

Eksempel på dobbelkorridorløsning

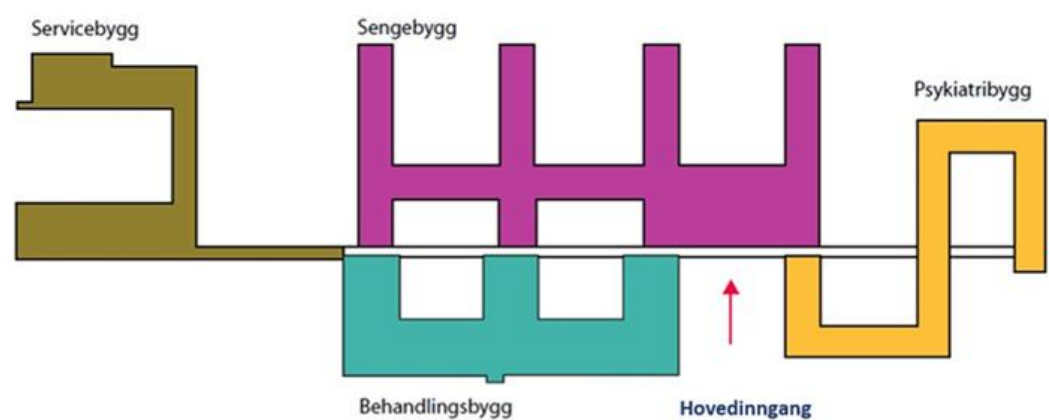
Eksempel på enkelkorridorløsning

Akershus universitetssykehus 2008

Sykehuset Østfold, Kalnes 2015

Nye Drammen sykehus 2024

Bygningsform gir muligheter eller begrensninger for:

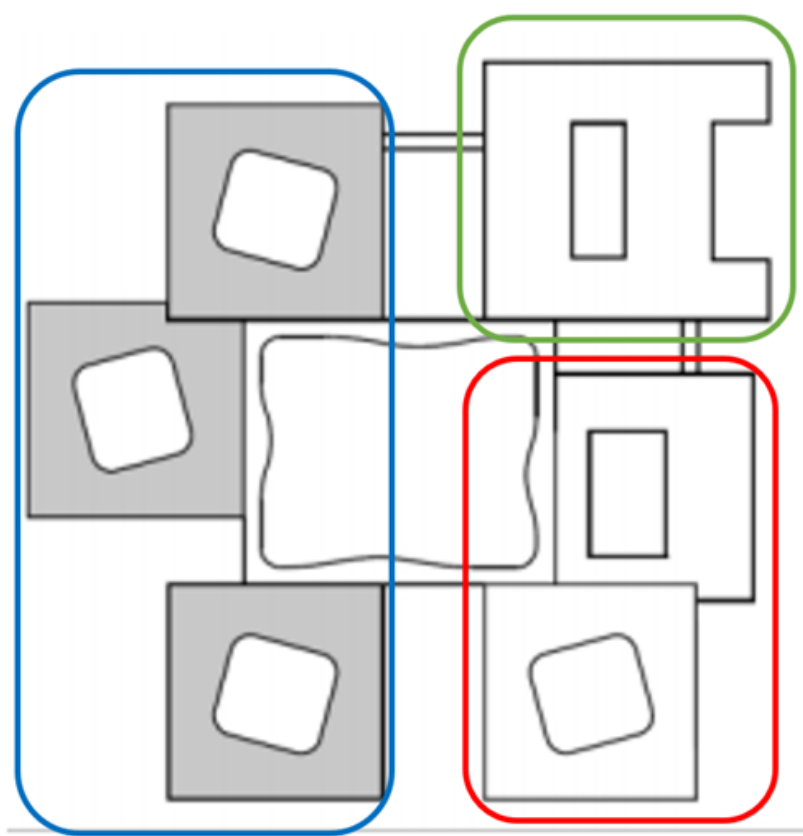
- Dagslys
- Gangavstander
- Oversiktighet
- Nærheter

St. Olavs hospital 2006 - 2013

Sengebygget
Bygg AB
- Sengeområder
- Poliklinikk
- M.m.

SUS 2023 Forprosjekt

Behandlingsbygget
Bygg E
- Operasjon
- Intervensjon
- Bildediagnostikk
- M.m.

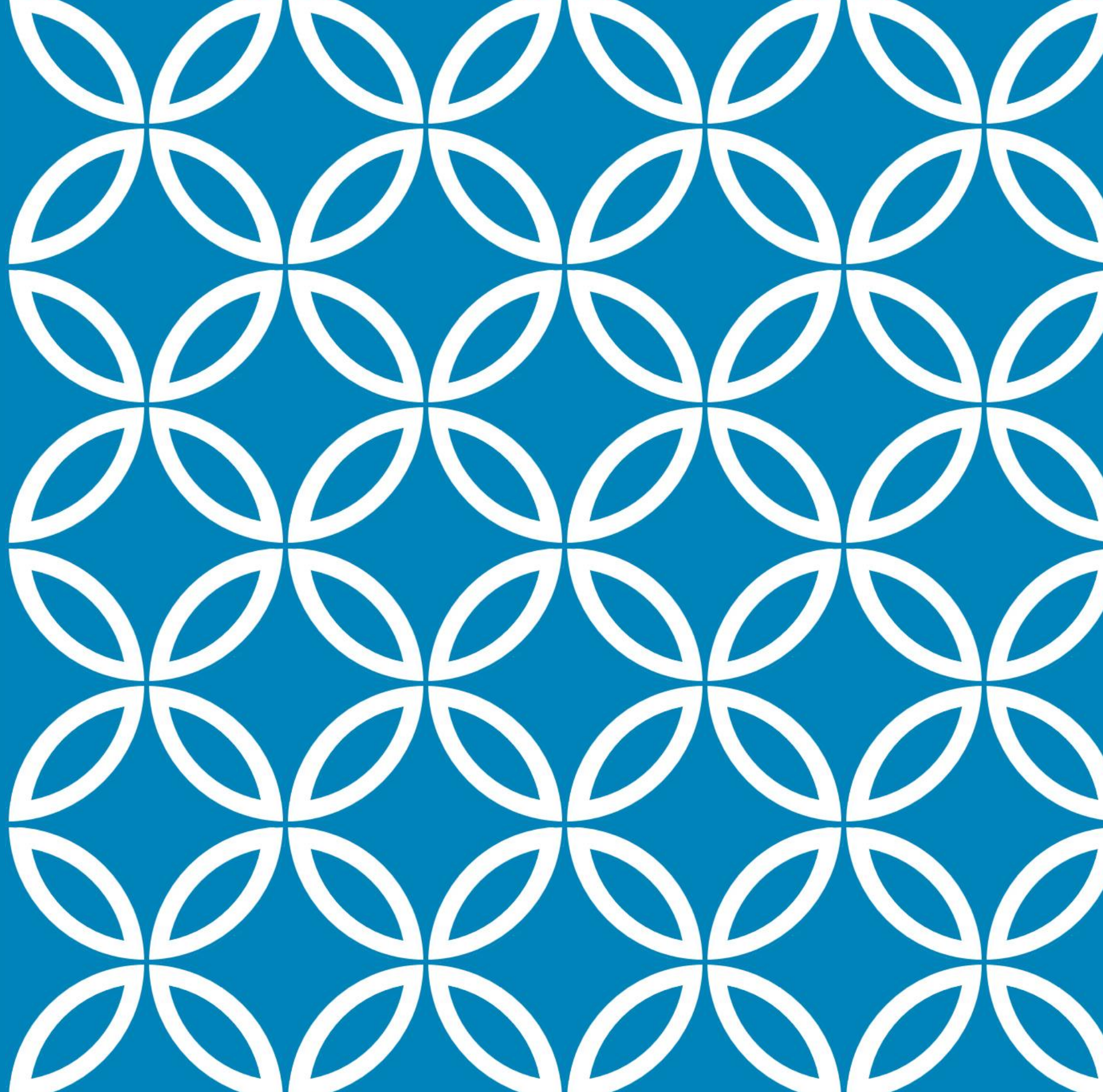
Akuttbygget
Bygg CD
- Akuttmottak
- Intensiv
- Nyfødtintensiv
- Oppvåkning
- Luftmitteisolat
- M.m

Nye Stavanger universitetssykehus 2024

KUNNSKAPSOPPSUMMERINGER

Ved Rita Konstante

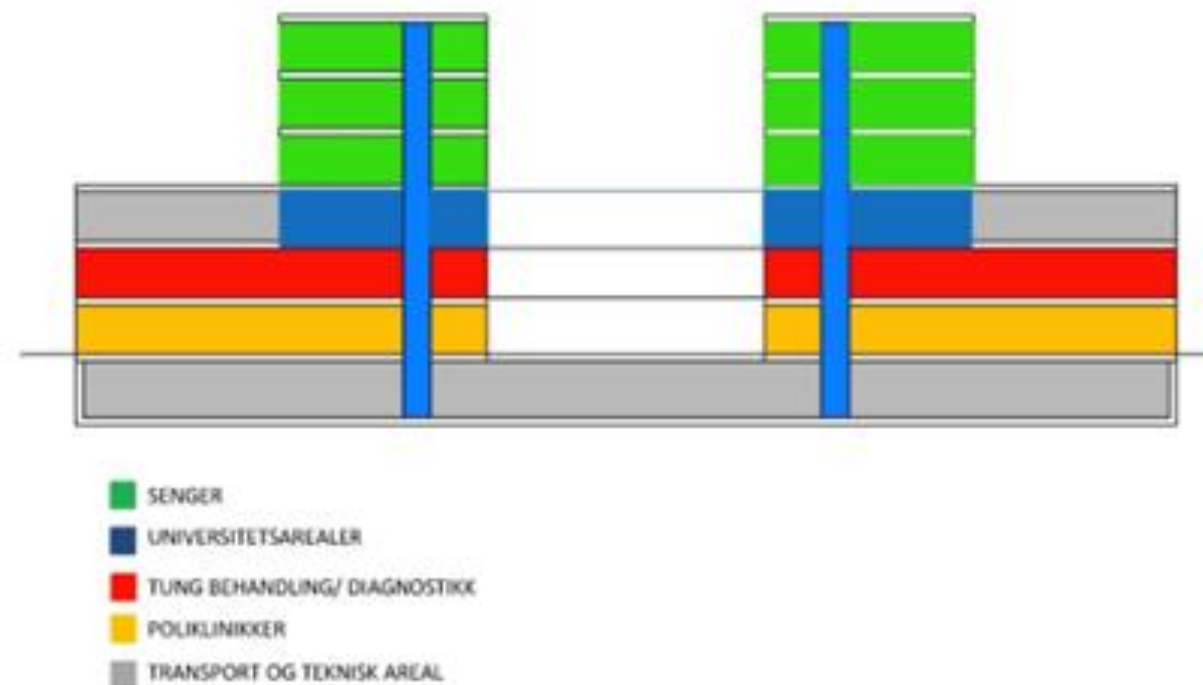
FRAMGANGSMÅTEN FOR LITTERATURSØK

- For litteratursøk var det benyttet flere databaser som:
  - *PubMed*
  - *Scopus Direct*
  - *ProQuest*
  - *Sage Publications*
  - *Wiley Online Library*
  - *Og andre*
- Avgrensninger: poliklinikker og dagområder sengeområder
- Tidsperiode 2012 til 2023
- Søkeord: outpatient clinic, ambulatory care, rooms, layout, spatial, configuration, design, proximity
- Oppsummert forskning fra 24 vitenskapelige artikler og 11 andre kilder

PLASSERING I BYGG

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

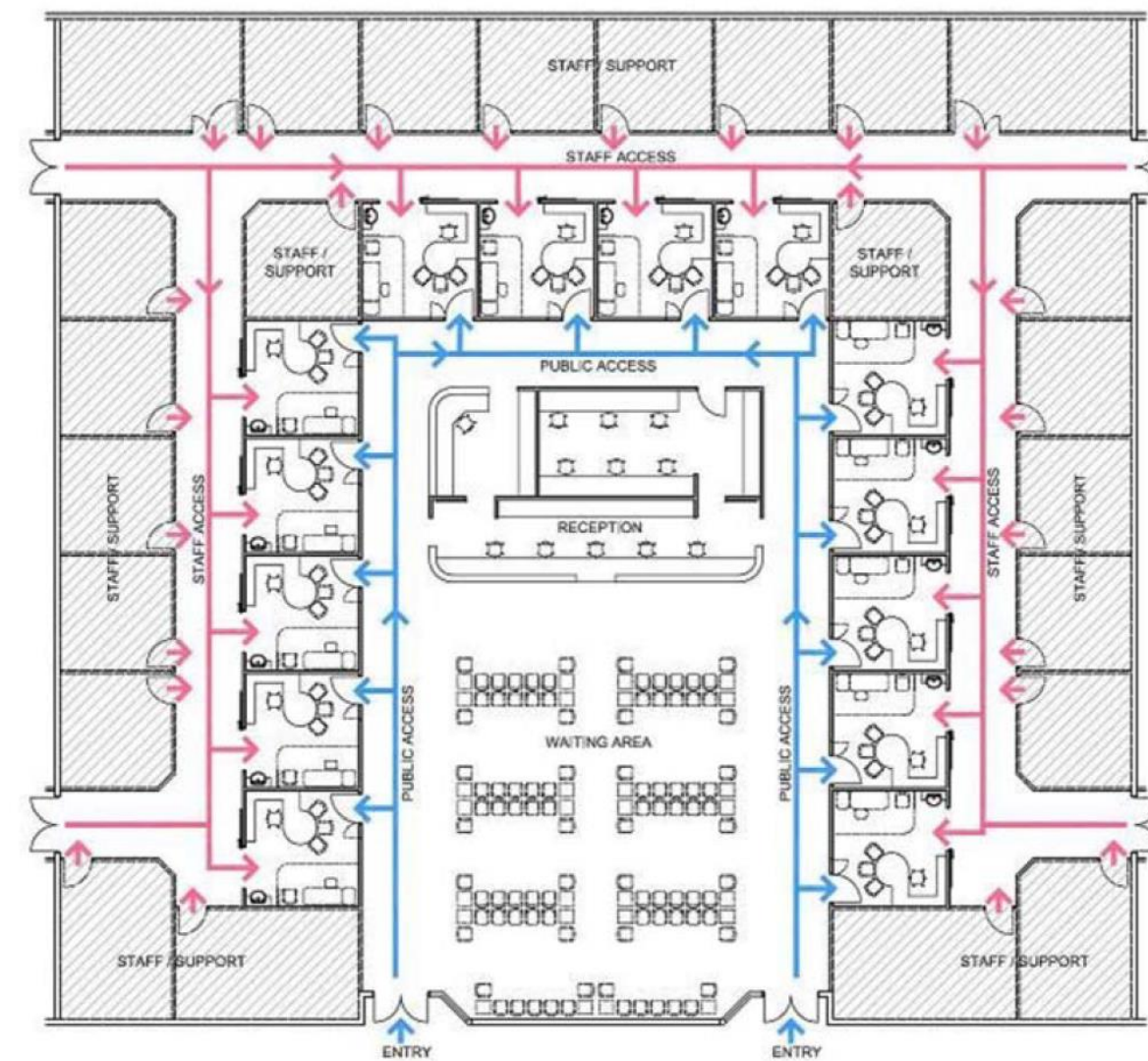
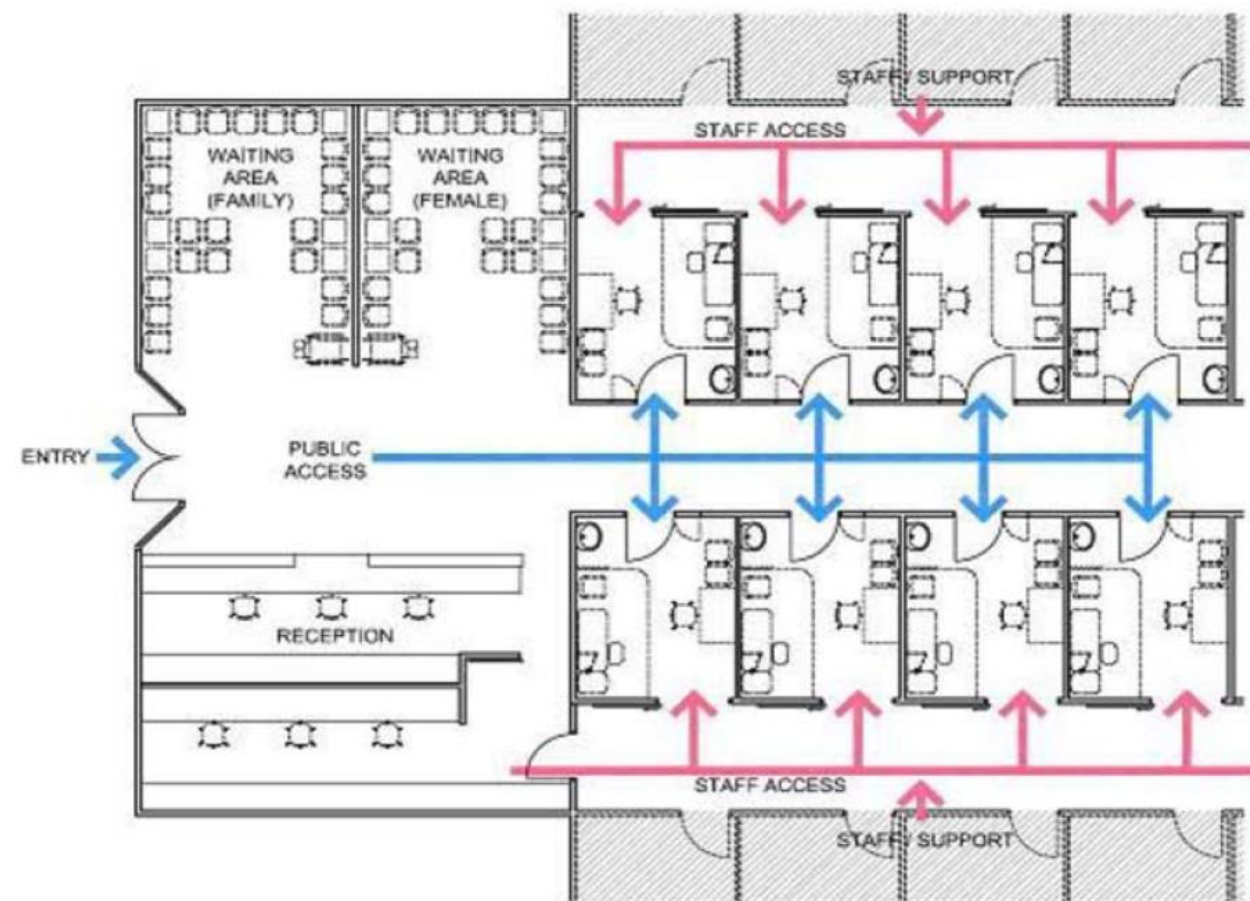
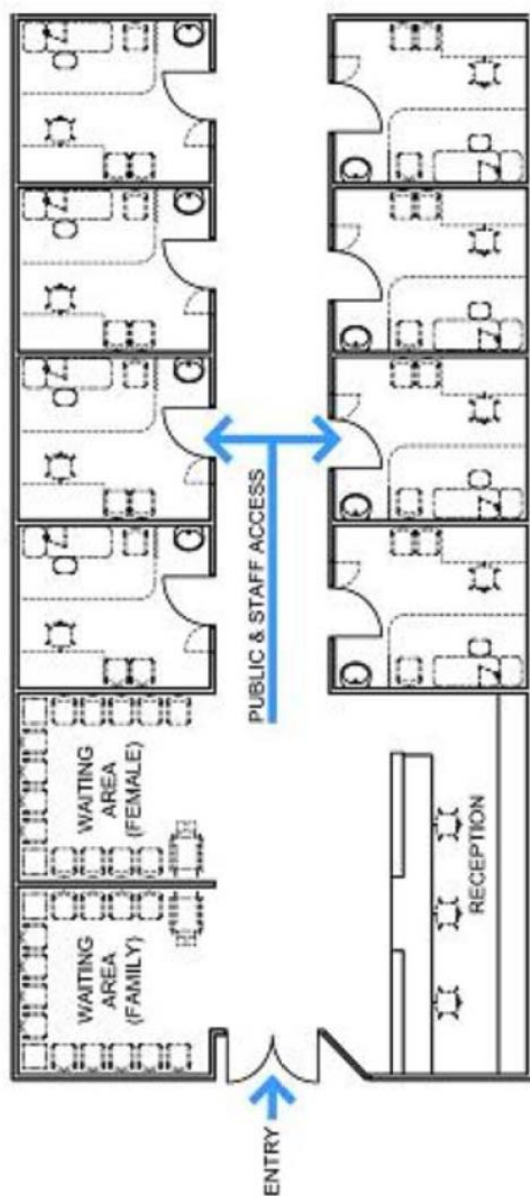
Arealer som har høy aktivitet bør ligge i 1. etasje, fordi det gjør det enklere å finne fram for pasientene, og man forhindrer stor belastning på heisene (SINTEF).

LØSNINGSKONSEPTER

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

LØSNINGSKONSEPTER- FORTS.

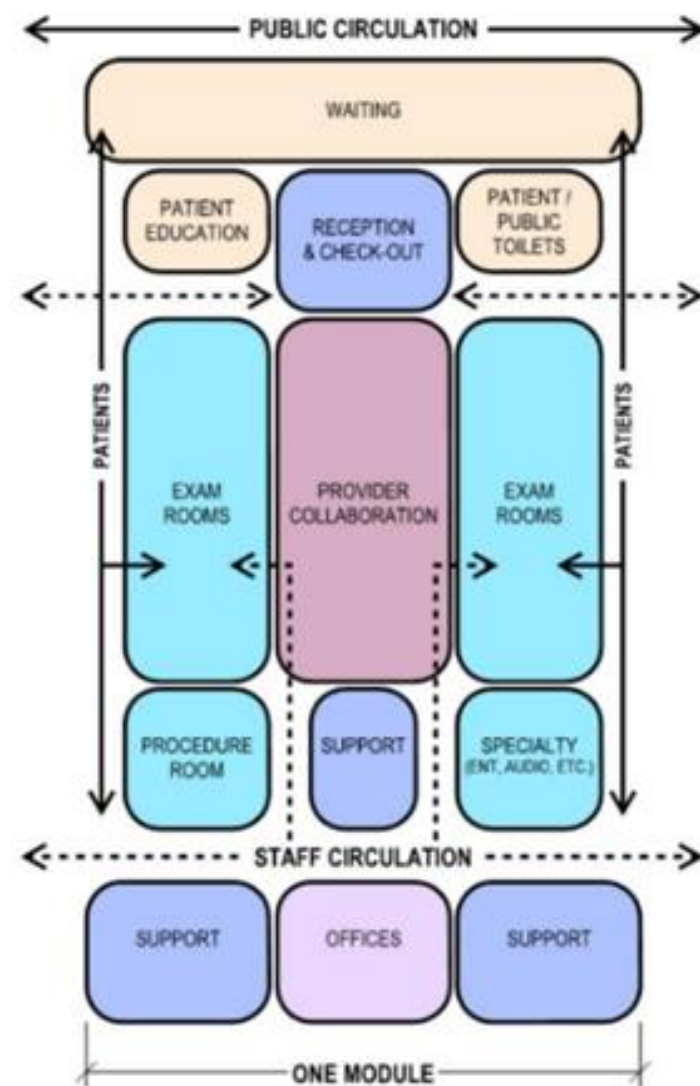
Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

Internasjonale retningslinjer for helseinstitusjoner beskriver ikke fordeler eller utfordringer med de ulike løsningene for poliklinikker, men retningslinjene peker på noen faktorer som kan påvirke planlegging av poliklinikk:

- befolkningsprofil (alder, diagnoser osv.)
- antall pasientkontakter
- antall fagområder/spesialiteter
- antall ansatte for de ulike støttefunksjoner
- hvilke fagområder kan sambruke rom og hvilke typer rom kan sambrukes.

LØSNINGSKONSEPTER- ONSTAGE/OFFSTAGE-KONSEPT

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

ON-STAGE/OFF-STAGE MODEL

Onstage arealer i poliklinikk består av de områdene som er tilgjengelige for publikum, som mottaks-/venteområde, undersøkelses- og behandlingsrom, laboratorium og andre områder for pasientbehandling.

Offstage arealer er de arealene kun er synlig/tilgjengelig for ansatte, som arbeidsstasjoner, pauserom, kontorer og andre støtterom som lager, desinfeksjonsrom m.m. Transport av varer ikke er synlig for publikum.

ONSTAGE/OFFSTAGE-KONSEPT

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

Fordeler

- bedre muligheter for personalet for å jobbe avskjermet
- bedre arbeidsflyt for personalet
- redusert gåavstand for personalet
- økt tidsforbruk i fellesarbeidsområdet
- redusert ventetid for pasienter

Utfordringer

- Kan ha lite tilgang på dagslys i undersøkelsesrom
- Kan bli redusert oversikt over arealene

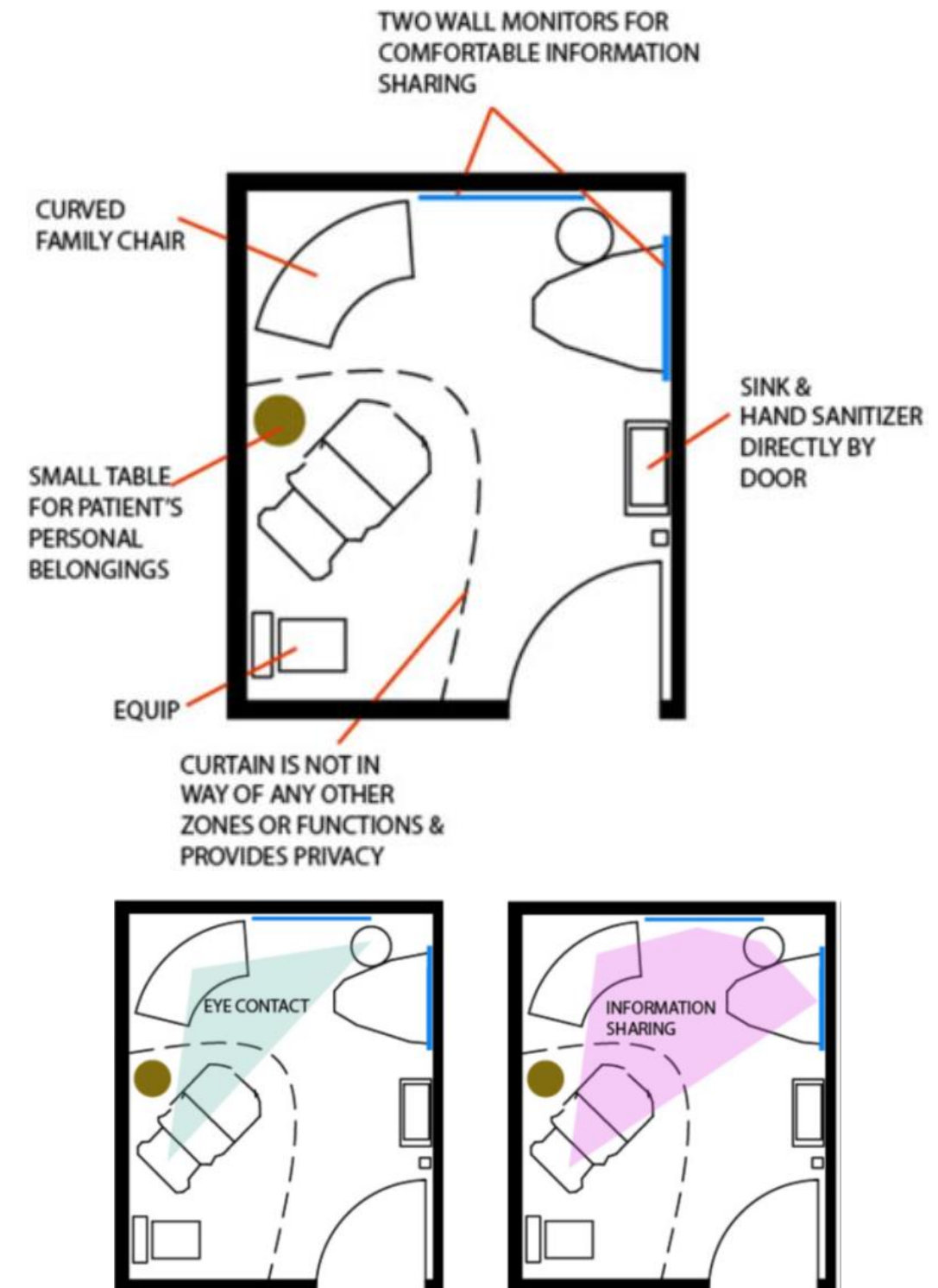

- UB-rommenes innredning

UTFORMING AV UB- ROM

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

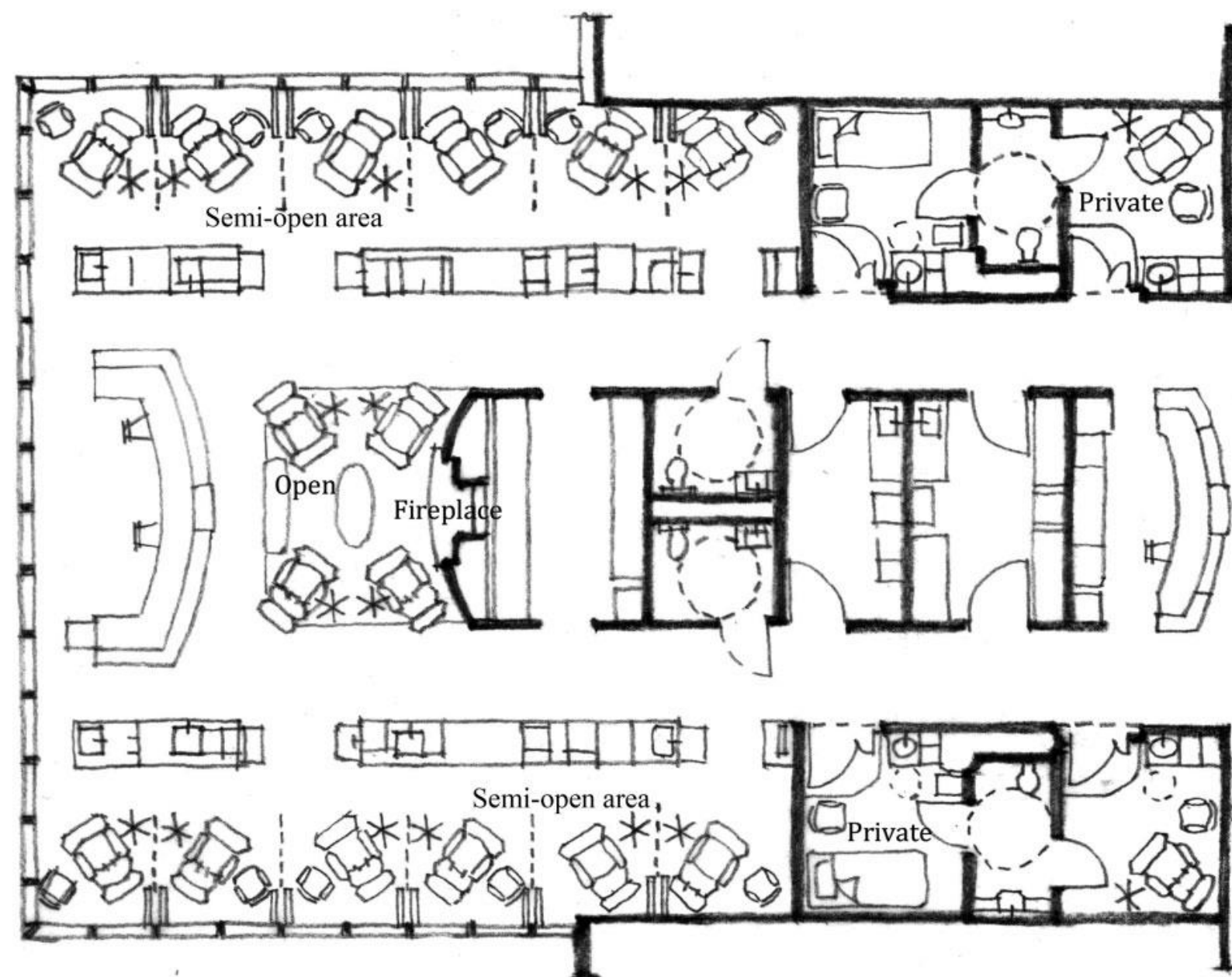
- UB-rommenes utforming har betydning for samarbeid og kommunikasjon mellom ansatte og pasienter. Plassering av PC, slik at skjermen også er synlig for pasienten bidrar til:
  - ✓ *Bedre kommunikasjon,*
  - ✓ *Bedre informasjonsdeling*
  - ✓ *Pasienter mer bevisste på sin egen situasjon*
  - ✓ *Forbedrer forståelsen mellom involverte parter rundt beslutningstaking*

DAGOMRÅDER- LØSNINGSKONSEPT

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk- og dagområder

- viktig å ha god oversikt over pasienter
- bedre kommunikasjon og sikkerhet i arealer med rektangulær form og arbeidsstasjon i midten
- det bør planlegges med både enerom og åpne saler med skjermingsmuligheter for pasienter som får kjemoterapi
- Utforming bør legge til rette for pasientens komfort, sikkerhet, avslapning og stimulering (kunst)

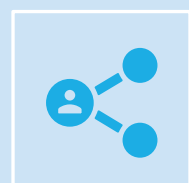

SAMARBEID OG KOMMUNIKASJON

Fra kunnskapsoppsummering for poliklinikk og dagområder

Høyere grad av samarbeid der flere arbeidsstasjoner var visuelt koblet sammen og ansatte kunne se hverandre

Oversikt over medarbeidere, pasienter, UB-rommene og poliklinikken generelt, samt nærhet mellom arbeidsstasjoner, fører til bedre kommunikasjon blant ansatte

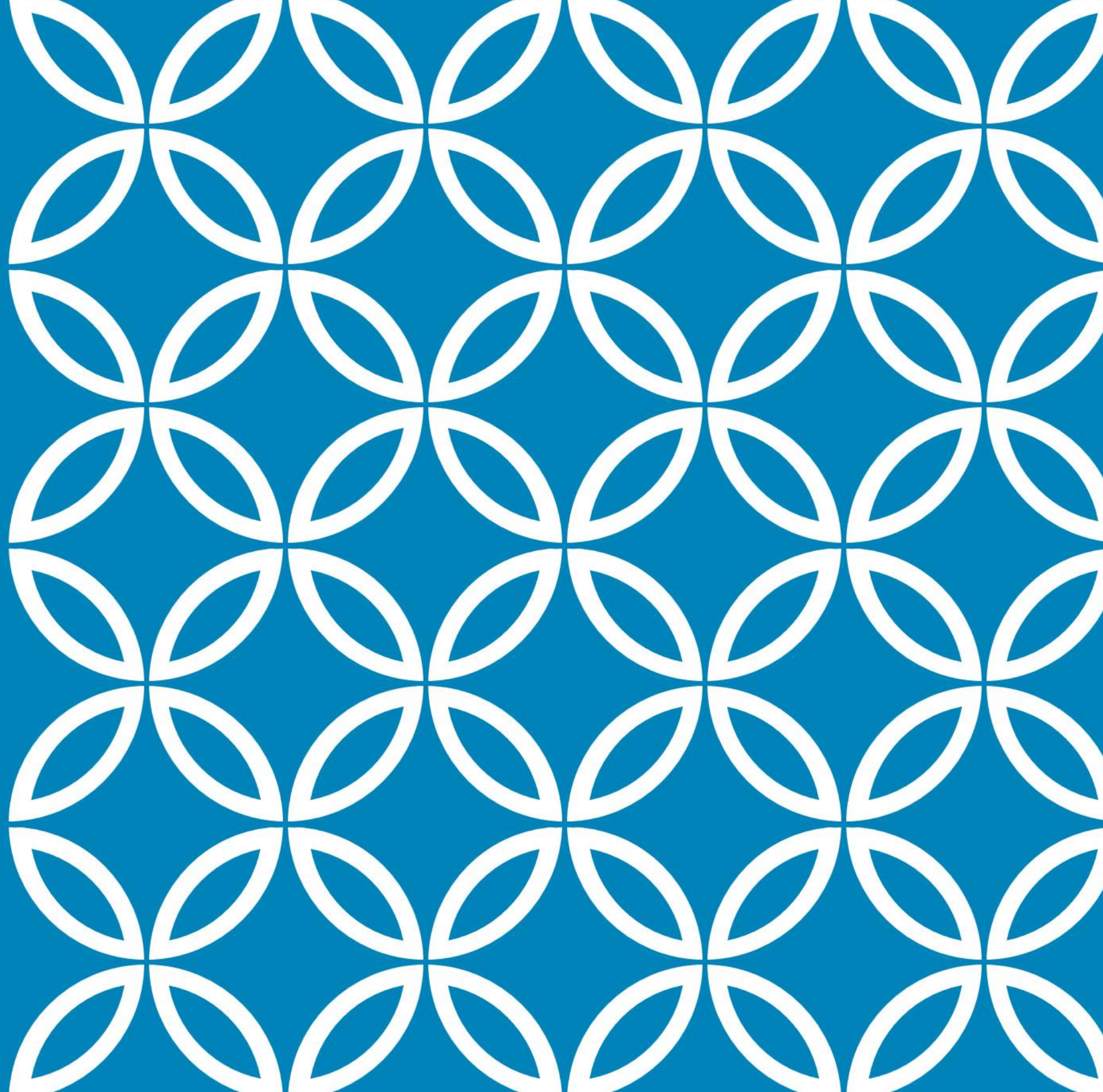

I dagområder fysisk og visuell avstand hindrer kommunikasjon mellom ansatte, mens nærhet og visuell kontakt virker positivt

EVALUERINGER

Ved Unni Dahl

EVALUERING AV NORDLANDSSYKEHUSET, VESTERÅLEN

[SLUTTRAPPORT-EVALUERING-VESTERALEN.PDF \(SYKEHUSBYGG.NO\)](https://www.sykehusbygg.no/Sluttrapport-Evaluering-Vesteralen.pdf)

Evaluering av
Nordlandssykehuset Vesterålen

Sykehusbygg 2018

EVALUERING AV KIRKENES SYKEHUS

[EVALUERING-NYE-KIRKENES-SYKEHUS-DEL-2-ERFARINGER-MED-BYGGET.PDF \(SYKEHUSBYGG.NO\)](#)

Evaluering Nye Kirkenes sykehus

EVALUERING AV SYKEHUSET ØSTFOLD KALNES — HVA KAN VI LÆRE?

EVALUERING AV NYTT ØSTFOLDSYKEHUS, KALNES -
SYKEHUSBYGG HF

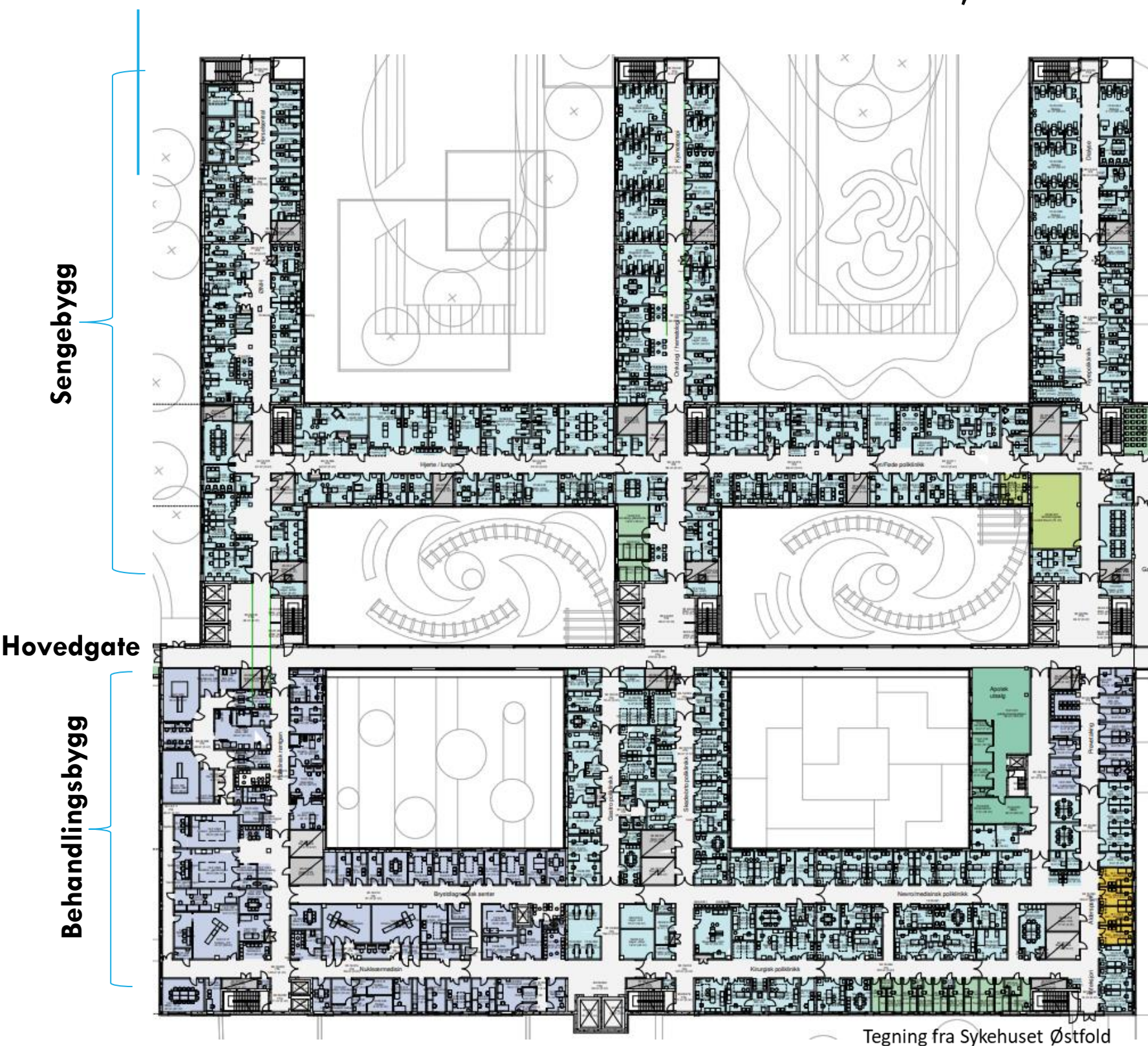
Hovedrapport

Evaluering av nytt østfoldsykehus,
Kalnes. Sykehusbygg HF 2020

EVALUERING SYKEHUSET ØSTFOLD KALNES, POLIKLINIKK OG DAGOMRÅDER

- Poliklinikker (2 opr.stuer) og dagbehandling er samlet på nivå med hovedinngang og bildediagnostikk
- Sengebygg: Enkeltkorridor gir dagslys, god arbeidsflyt
- Behandlingsbygg: Dobbeltkorridor uten dagslys i midtkjernen og mer utfordrende veifinning

EVALUERING SYKEHUSET ØSTFOLD KALNES, POLIKLINIKK OG DAGOMRÅDER

- Selvinnsjekk og pasientverter fungerer godt
- Lange avstander til poliklinikkområder, stoler langs korridor
- Pasienter ønsker bedre tilgang til mat og drikke
- Få kontorer og møterom
- Ikke pauserom og lite lagerplass
- Mye trafikk i hovedgate - ekspedisjoner i behandlingsbygget er ombygd, mer skjerming

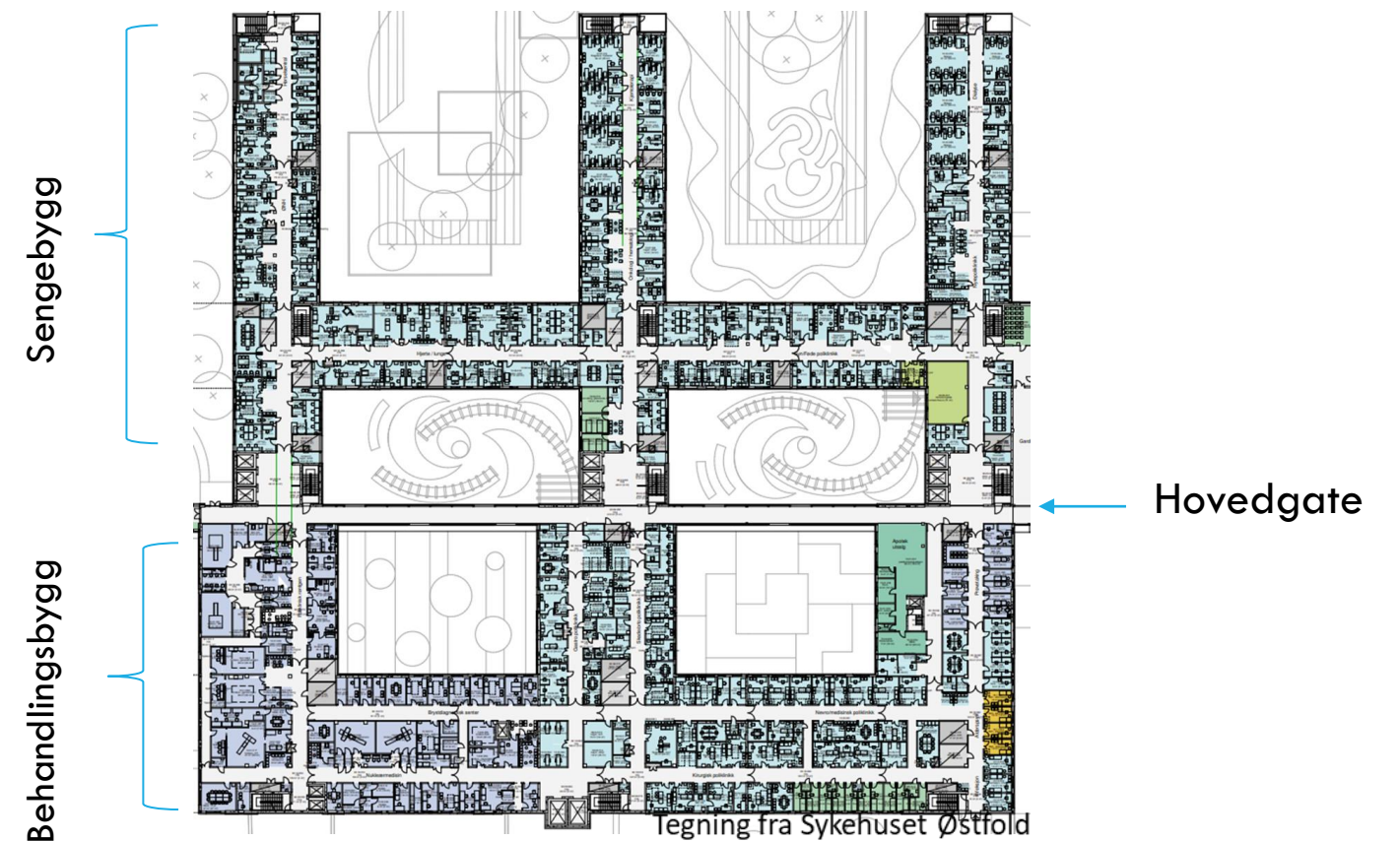

EVALUERING SYKEHUSET ØSTFOLD KALNES, POLIKLINIKK OG DAGOMRÅDER

Mangel på UB-rom

- Planlagt med høyere utnyttingsgrad (10 timer)
- Beregninger: Med middels utnyttingsgrad (8 timer) har Sykehuset Østfold Kalnes behov for 76 generelle poliklinikkrom, 18 flere rom enn det som var tilgjengelig i 2019

Utlån av rom på tvers av fagområder fungerer for vanlige konsultasjoner

EVALUERING AV UNN A-FLØYA, POLIKLINIKK - HVA KAN VI LÆRE?

[EVALUERING-PASHOTELL A-FLOY PET.PDF \(SYKEHUSBYGG.NO\)](#)

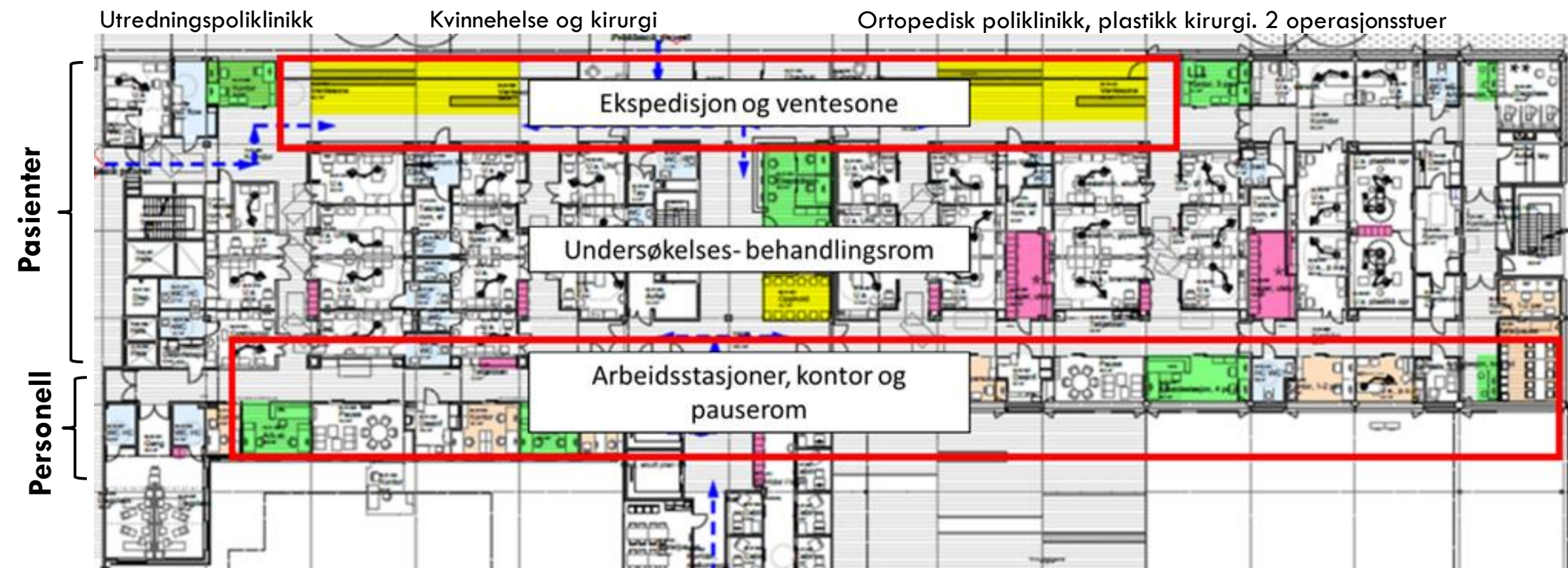
Evaluering av UNN: Pasienthotell, A-fløy og PET-senteret

EVALUERING UNN TROMSØ, A-FLØYA SAMLING AV TRE POLIKLINIKKER PÅ GATEPLAN

- En stor gruppe pasienter unngår å gå langt inn i sykehuset
- Dobbeltkorridor
  - Pasientsone
  - PersonellsonellsonneIkke dagslys i midtkjerne (UB-rom)
- Felles ekspedisjon og venteområde, nær prøvetaking
- Fleste UB-rom er bygd generelt, men pga. spesialutstyr blir ikke alle rommene benyttet på tvers

Tegning: Rambøll arkitekter/PKA 2016, tilrettelagt av Sykehusbygg HF

EVALUERING UNN A-FLØYA POLIKLINIKK

Mange er fornøyde

Utredningspoliklinikk og Ortopedisk poliklinikk:

- God kapasitet, bedre og større lokaler, utstyr fungerer godt

Åpne arbeidsstasjoner gir god oversikt

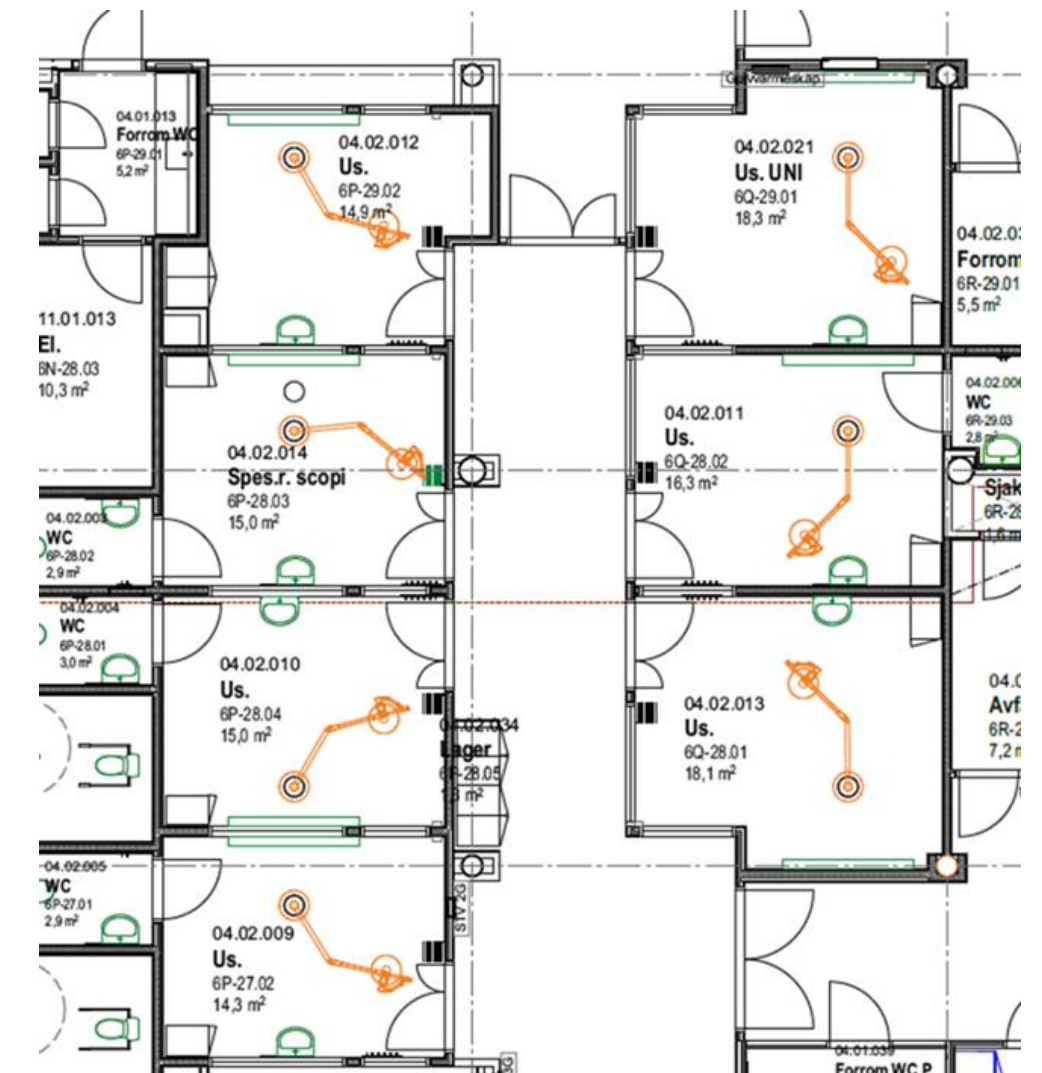
Desinfeksjonsrom og utstyrlager er for små i to av poliklinikkene

Poliklinikk for Kirurgi og kvinnehelse:

- Alle UB-rom bør ha direkte tilgang til toalett
- Mye utstyr, trangt, problem med utlufting av lukt

UB-rom "Kvinnehelse og kirurgi"
Referanse: Evaluering av UNN A-fløy
(Sykehusbygg 2021)

EVALUERING AV NORDLANDSSYKEHUSET BODØ — HVA KAN VI LÆRE?

Under arbeid

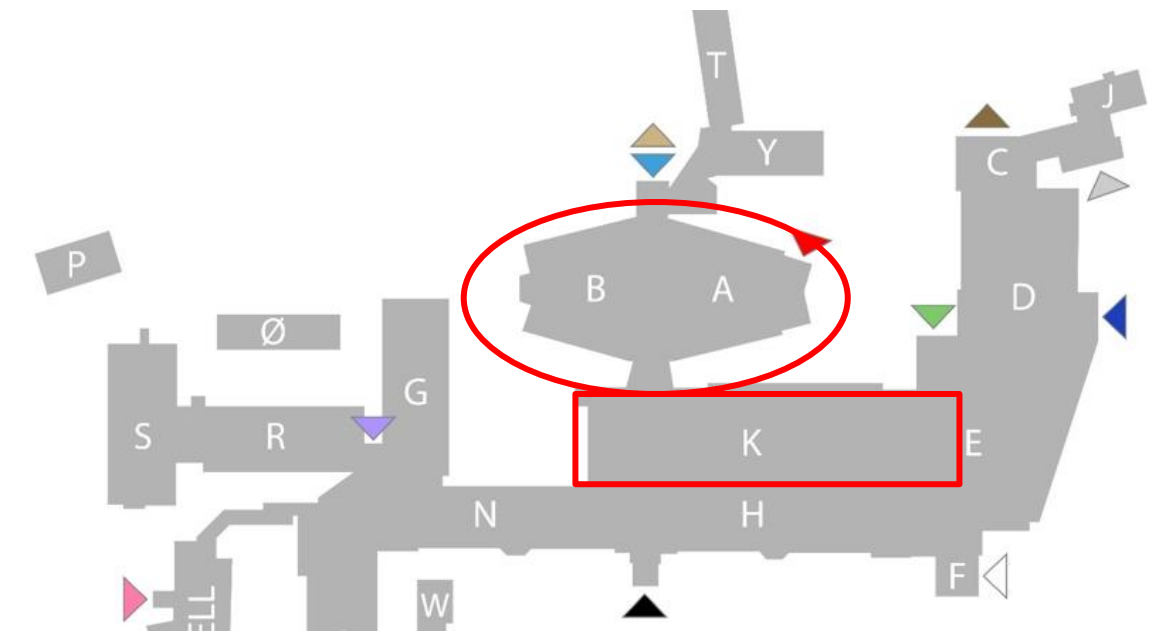

NORDLANDSSYKEHUSET BODØ

KLINISK SENTERMODELL MED NÆRHET MELLOM
POLIKLINIKK, DAG- OG SENGEOMRÅDER

KOMBINASJON AV NYTT OG REHABILITERT BYGG

Figur: Nordlandssykehuset.no.
Tilrettelagt av Sykehusbygg HF

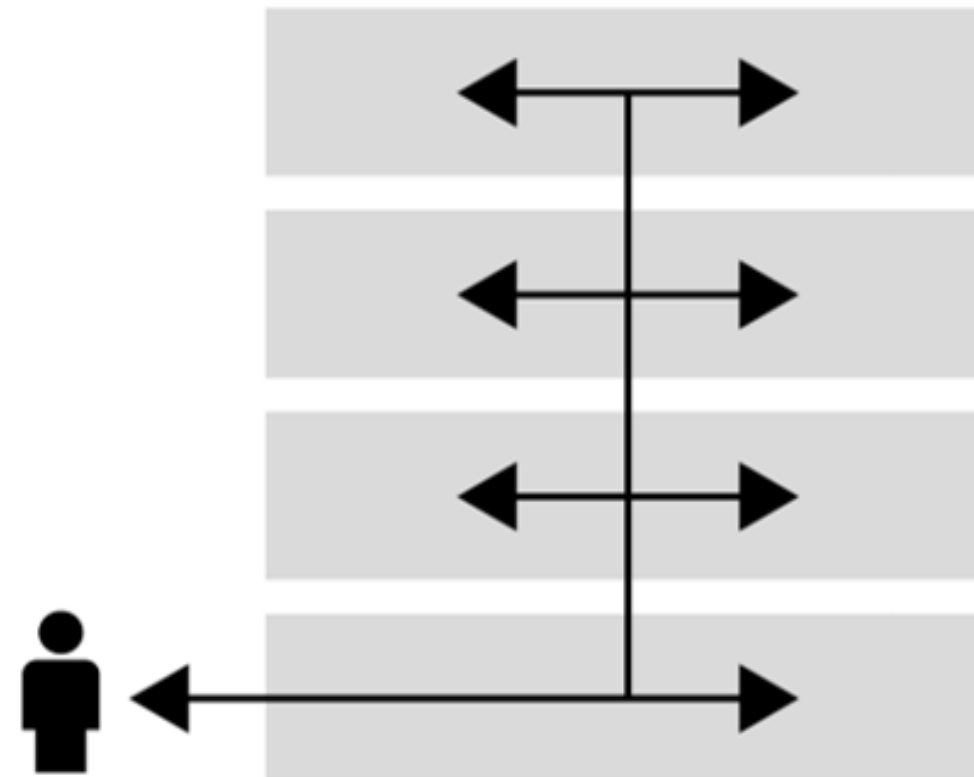

Hovedinngang

POLIKLINISK PASIENTFLYT I BYGG VED
POLIKLINIKKER Plassert I FØRSTE ETASJE

POLIKLINISK PASIENTFLYT I BYGG VED
POLIKLINIKKER Plassert I FLERE ETASJER

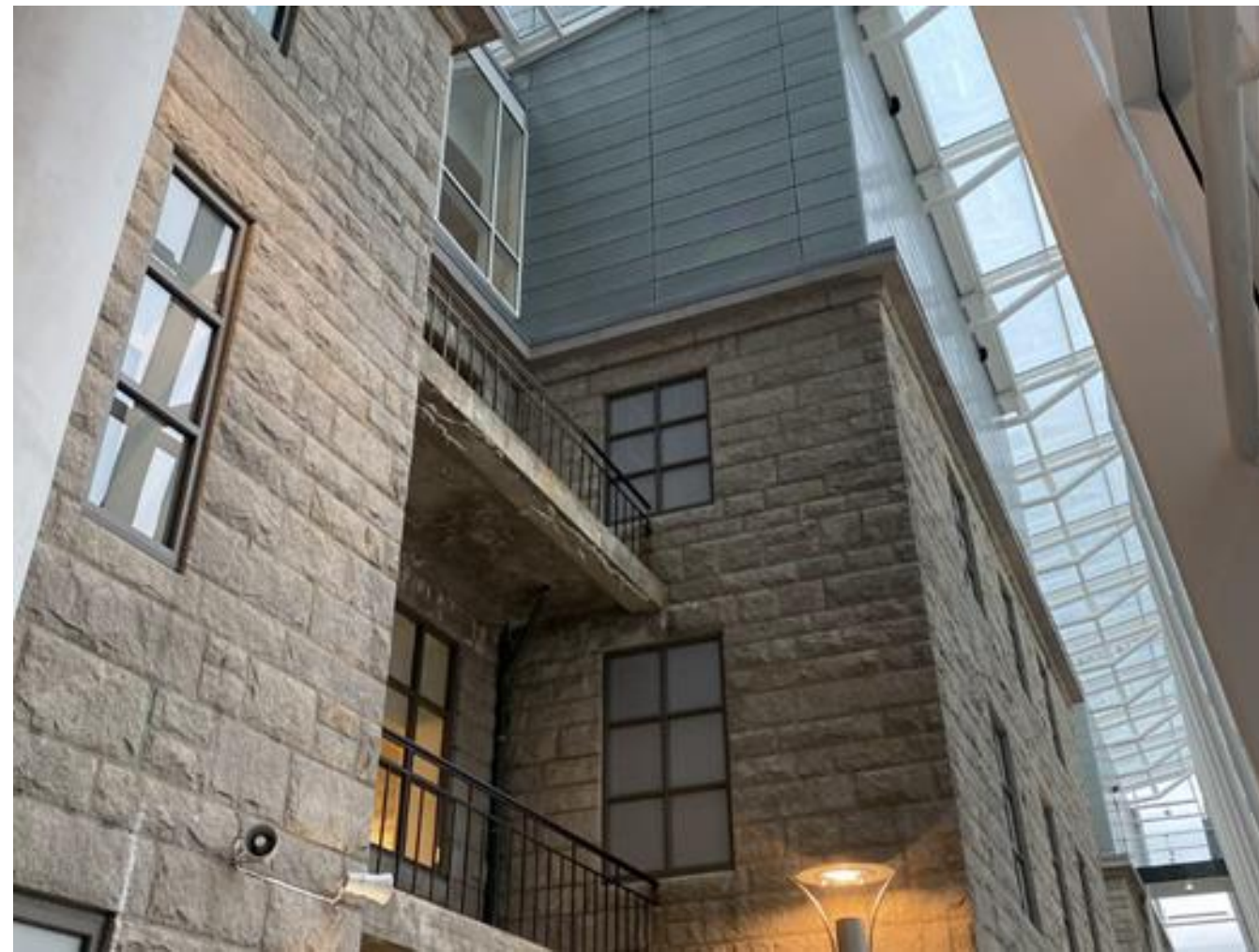
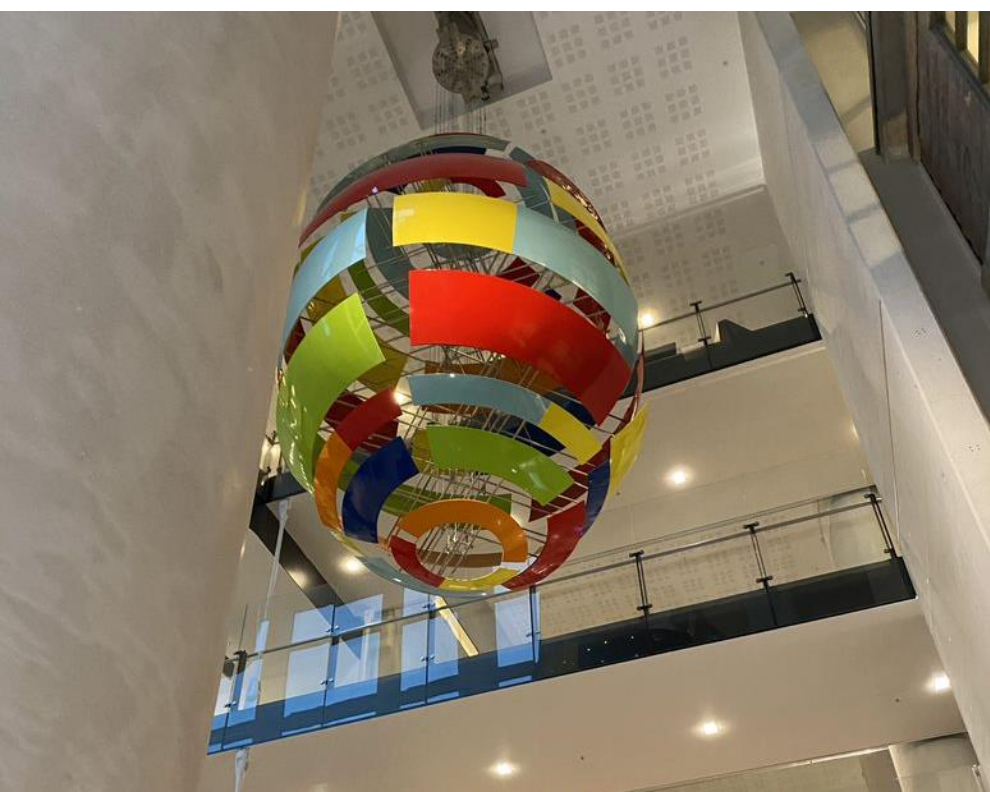
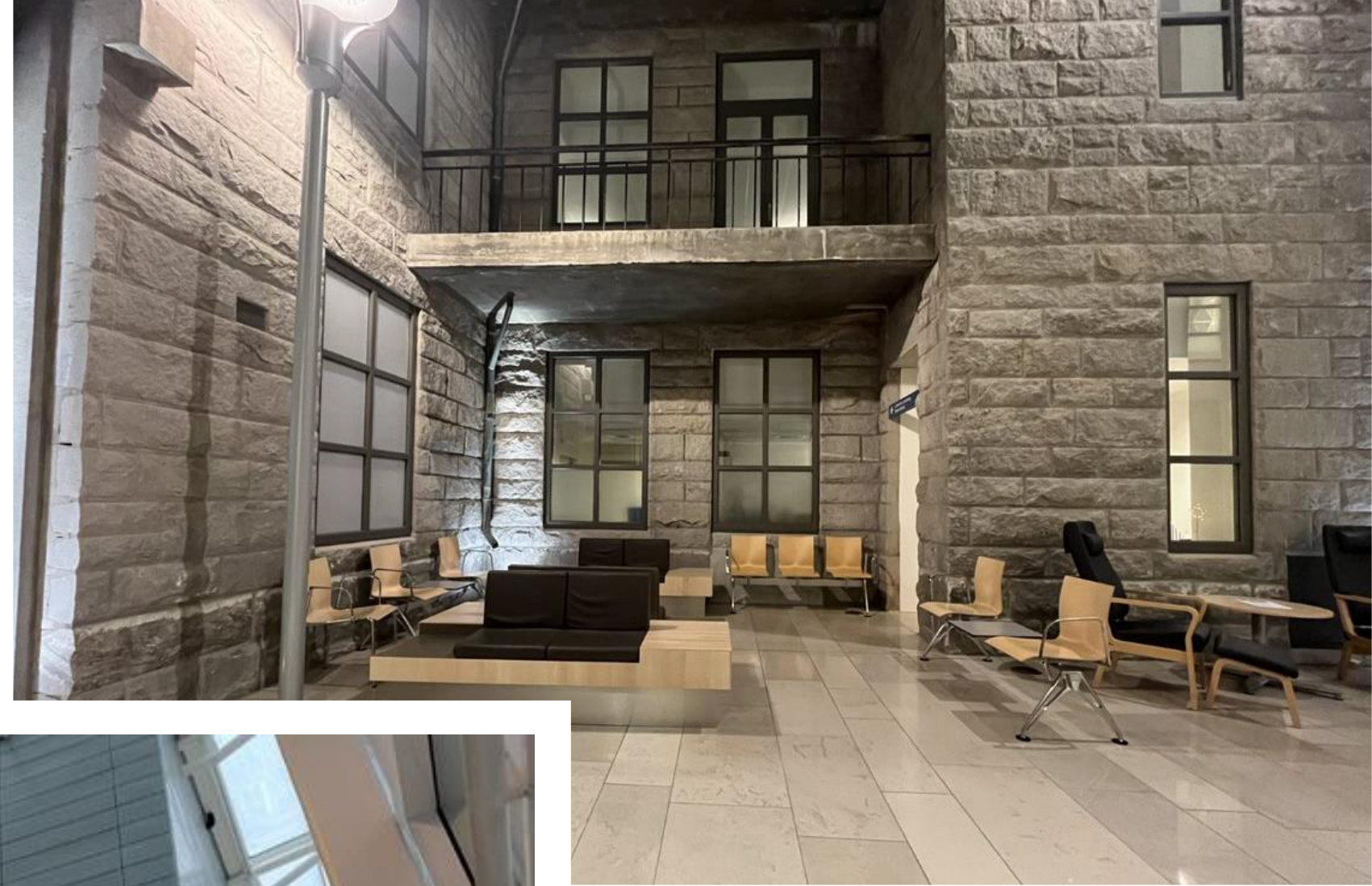

Figur: Sykehusbygg HF

NORDLANDSSYKEHUSET BODØ

- Horisontal nærhet mellom poliklinikk, dag og døgn, «alt på ett plan», legger til rette for samarbeid mellom fag og funksjonsområder
  - Barn: Bygget understøtter drift
- Vertikal nærhet legger til rette for samarbeid, men kan oppleves som en viss barriere
- K-fløy (poliklinikker) kort vei fra hovedinngang (30 meter fra resepsjon til heis)
- Dobbeltkorridor: Støtterom og rom uten krav til dagslys i midtkjernen. Gjennomgang til begge korridorer i midtkjernen reduserer gangavstander
- Rehabilitering av sengefløyene A og B: Krevende med full drift på en byggeplass (Ref. Medicinal-Indretningen. Nordlandssykehusets historie 1796-2020)

ROBUSTE BYGG OG AREALER FOR FREMTIDEN

Tilpasningsdyktighet

handler om:

Generalitet

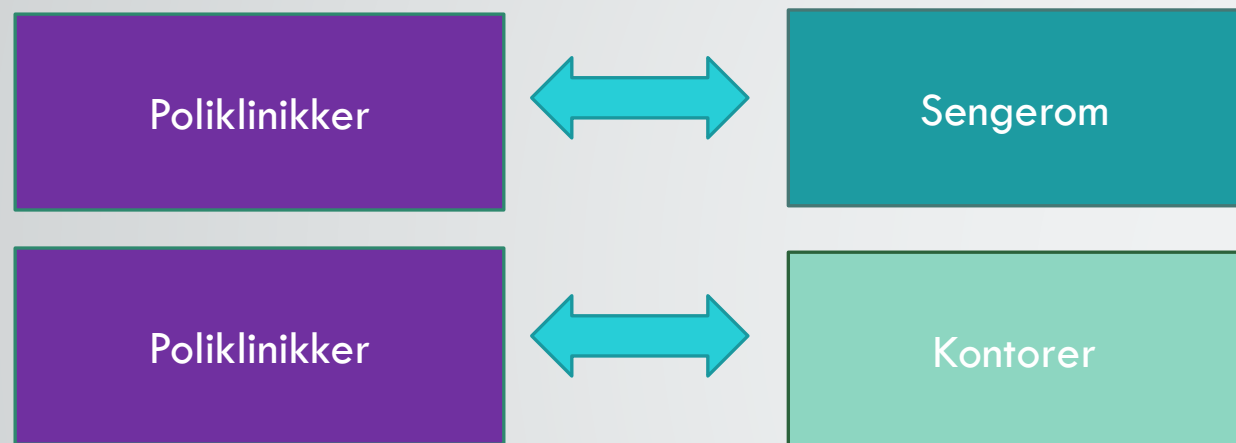
Fleksibilitet

Elastisitet

TILPASNINGSDYKTIGHET

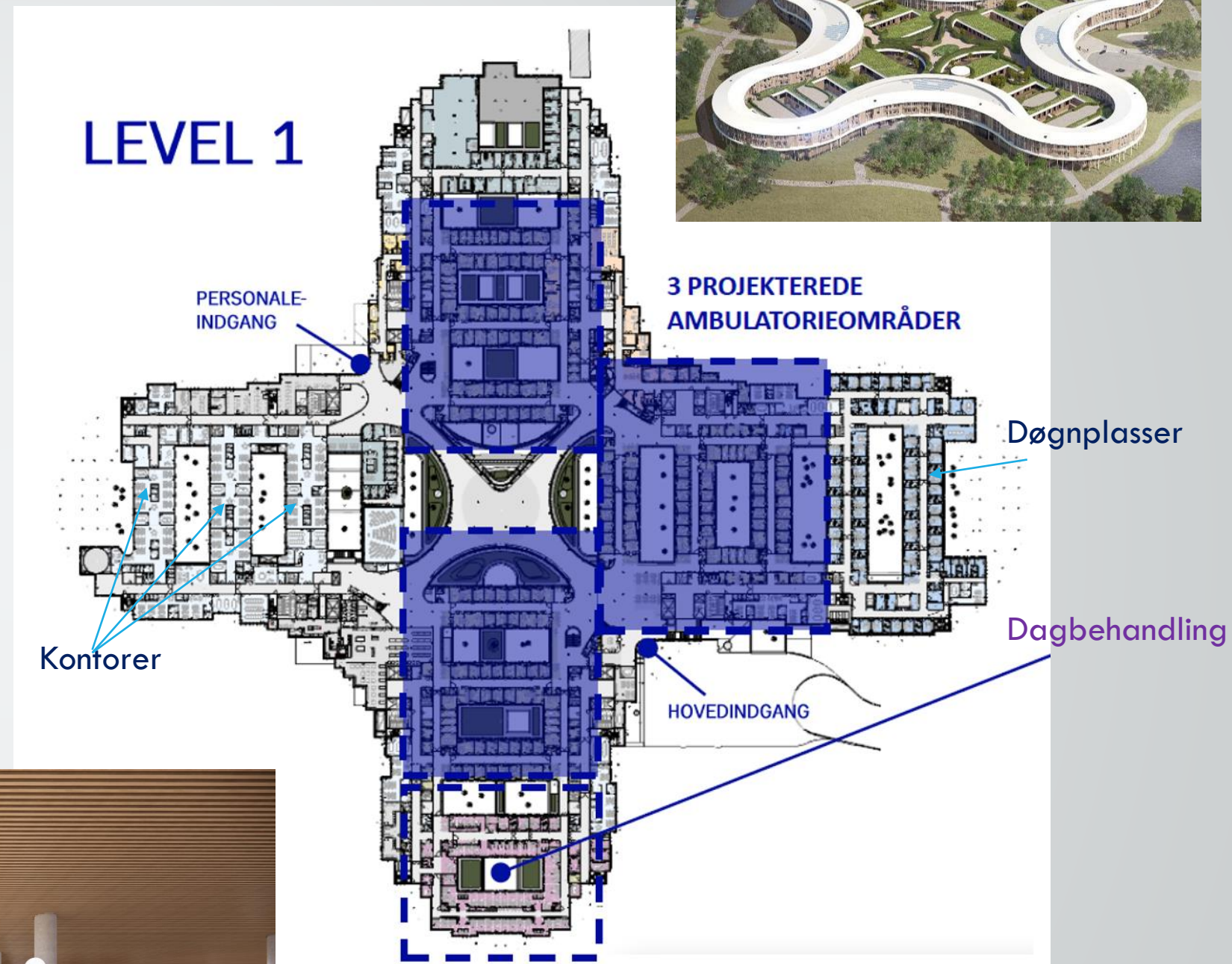
Generalitet

Bruksrett fremfor eierskap

Nytt hospital Nordsjælland klar til bruk i 2026

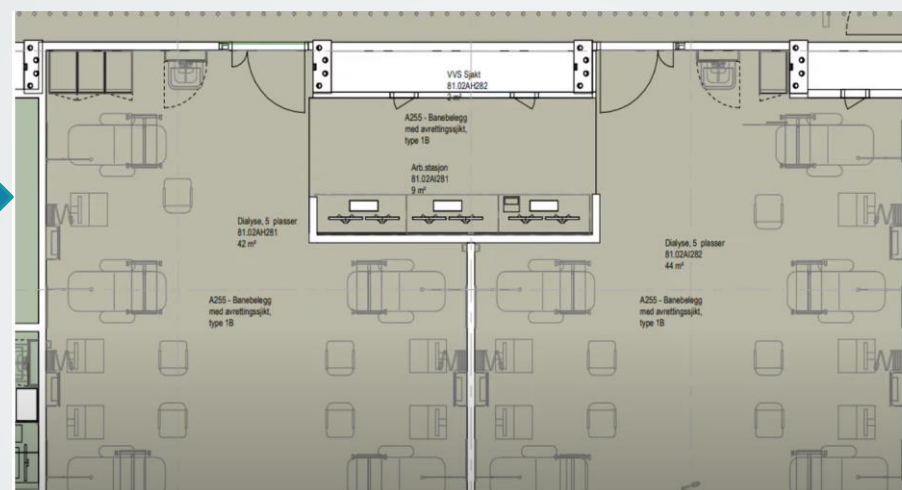
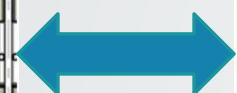
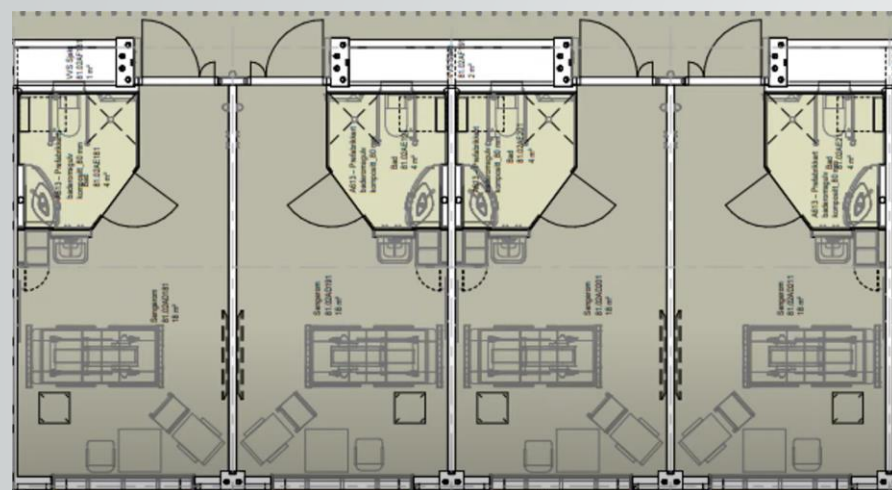

TILPASNINGSDYKTIGHET

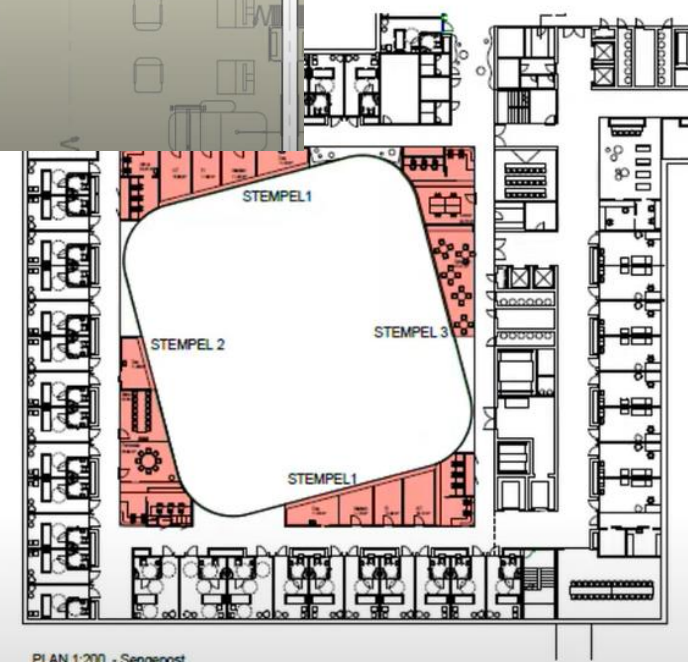
Fleksibilitet

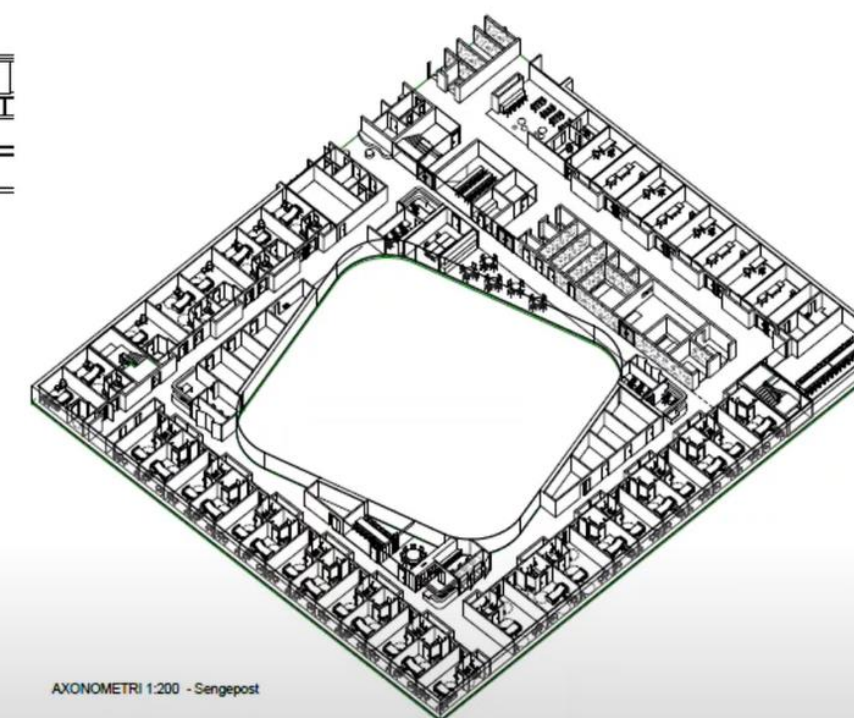
Nye SUS – klar til bruk i 2024

- Høy grad av standardisering i arealene
- Sengerom og UB-rom er like
- Veggene mellom rommene har ikke teknikk
- Prefabrikerte bad kan tas ut

PLAN 1:200 - Sengepost

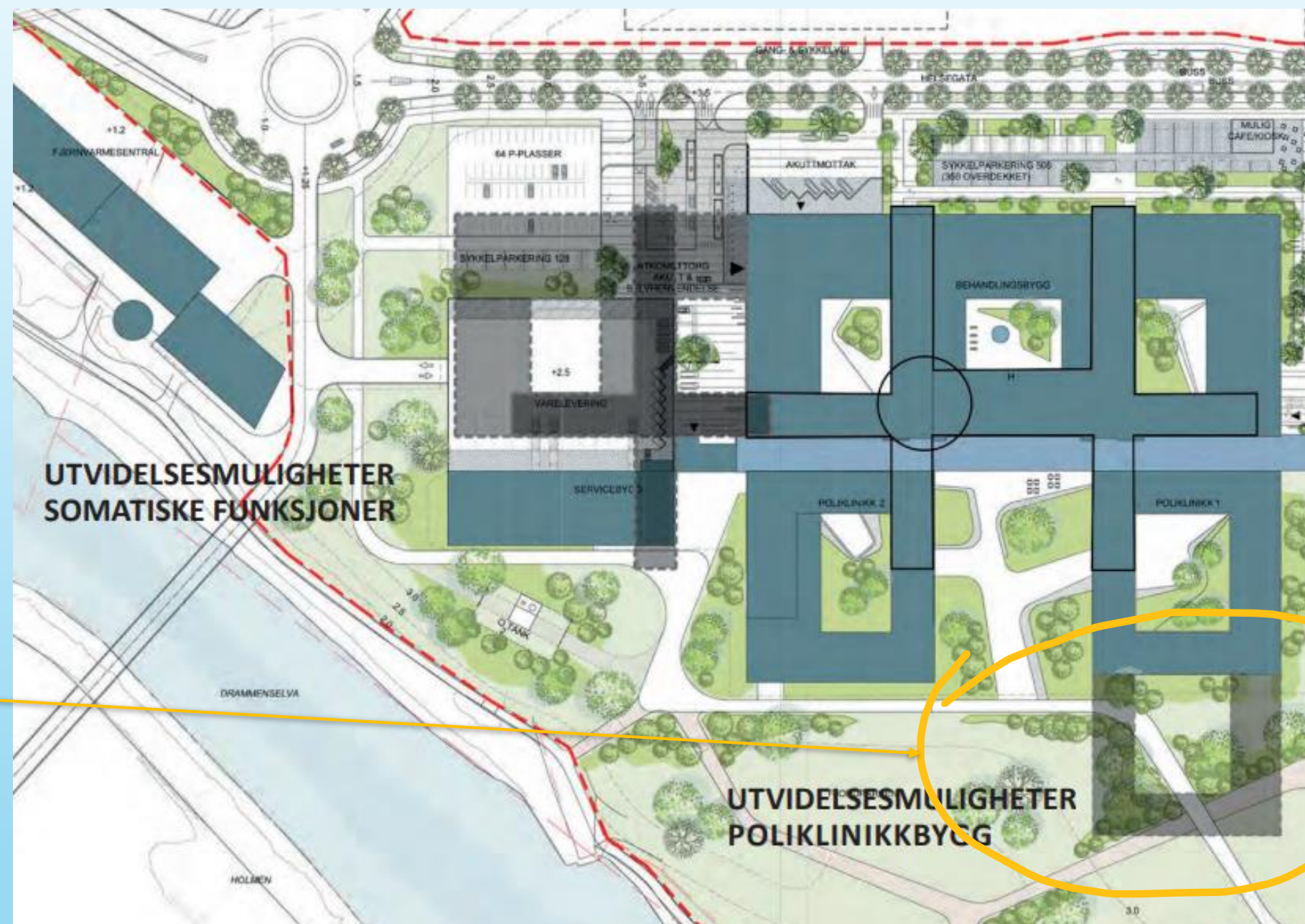

AXONOMETRI 1:200 - Sengepost

TILPASNINGSDYKTIGHET

Elastisitet

Mulighet for utvidelse på tomten

Vises i forprosjektrapporten

Nytt Drammen sykehus - klar til bruk i 2025

EGNETHET OG BRUKSKVALITETER

Universell
utforming

Smittevern

Sikkerhet

Personvern

Veifinning
og skilting

AVDELING	FLOY ETG
Akuttomtak	A 1
Apotek	G 1
Barnavdelingen, Barn poliklinikk, dagbehandling og habilitering	K 5
Behandlingshjelpemidler	K U1
Dagkirurgi og kirurgisk mottak	K 2
Ergoterapi, Fysioterapi	K 7
Fødselsavdeling	A 5
Gynekologisk poliklinikk	K 5
Hode og bevegelse poliklinikk, Revmatologisk avd, Smersehelse	K 4
Kirurgisk- ortopedisk- poliklinikk	K 1
Kirurgisk poliklinikk stomi, uroterapeut	K 7
Medisinsk poliklinikk- Hjerte, lunge, nyre	K 3
Medisinsk poliklinikk- Hud, fordøyelses sykdommer, infeksjon	K 4
Neurologisk poliklinikk - KHF	K 6
Operasjon	K 8
Panorama Kafé	B 9
Prestegeneste, Palliativ team	K 4
Røntgen, Bildediagnostisk avdeling	K 2
Sterilisentral	K U1
Øre-nese-hals- ljuve poliklinikk, Hørselsentral	K 1
Oyeevdeling, Poliklinikk	R 1
Oyeevdeling, Kirurgi	S 1

EGNETHET OG BRUKSKVALITETER

Sikkerhet

Pasientsikkerhet i poliklinikker og dagområder handler om å:

- Utføre trygg og god pasientbehandling
- Legge til rette for god kommunikasjon mellom pasient, pårørende og personell som ivaretar personvernet
- Forebygge smitte

Ansatte skal gis trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger:

- Trusler og vold
- Ergonomi
- Smitte
- Strålevern

Kilder: Arbeidsmiljøloven

LOGISTIKK

Varelogistikk og lager

Legemiddelforsyning

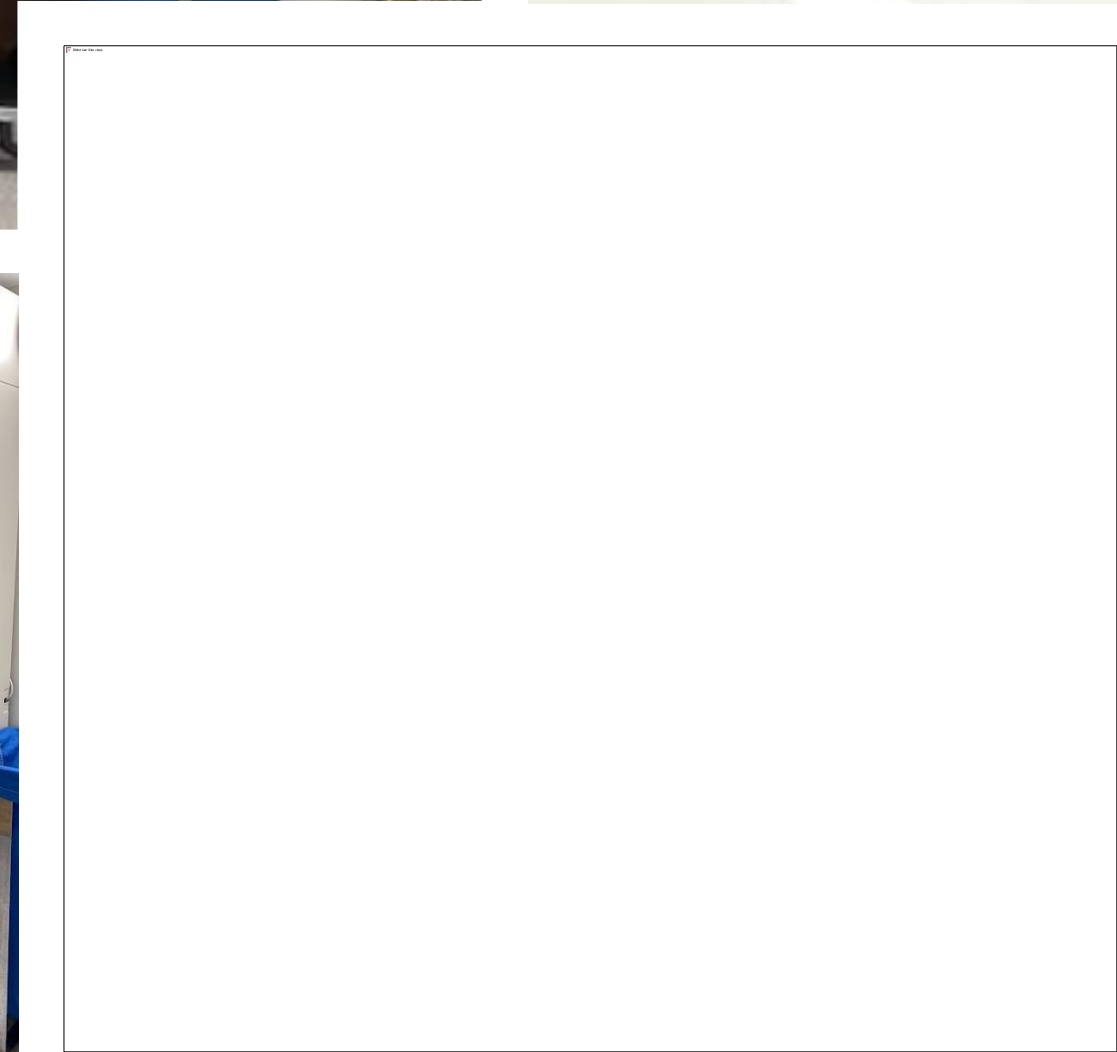
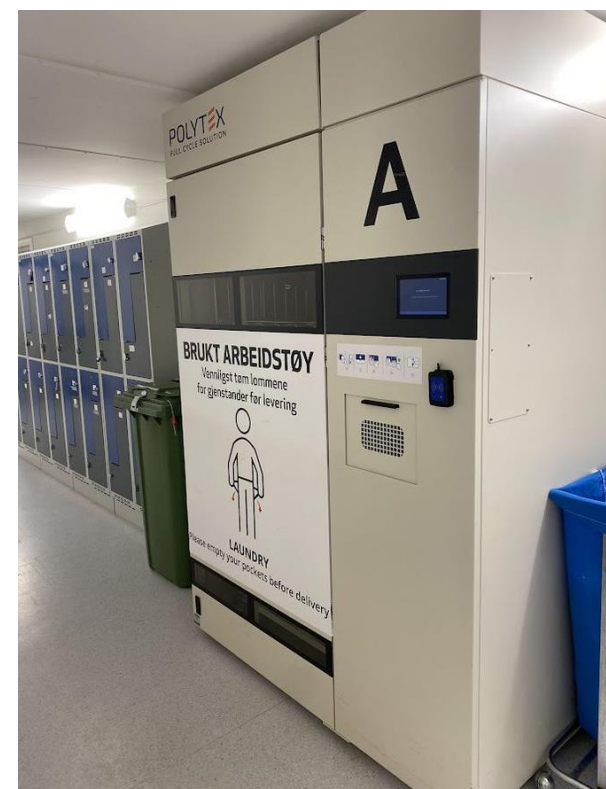
Forsyning av forbruksvarer

Matforsyning

Avfallshåndtering

Adkomst og mottak

Pasient- og ansattflyt

PLANLEGGE FOR GOD ANSATT- OG PASIENTFLYT

Pasienter:

Korte gåavstander

Kort ventetid

Nærhet til blodprøvetaking og
bilediagnostikk

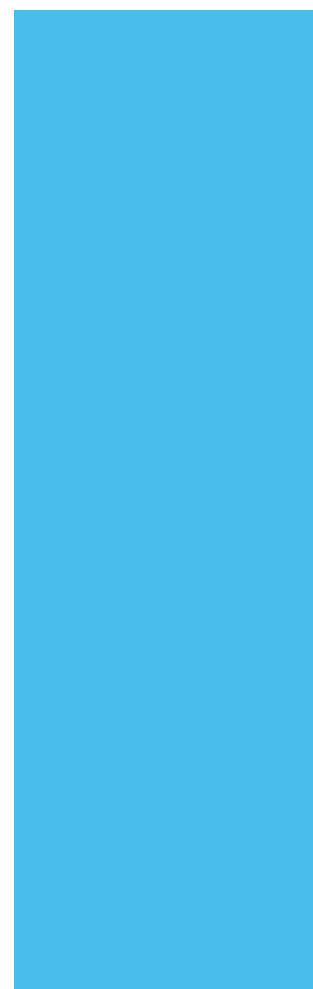
Unngå smitte inn i sykehuset

Ansatte:

God arbeidsflyt med korte gangavstander

Arealer som fremmer
kommunikasjon og samhandling

PLANLEGGE POLIKLINIKKER

Antall standard UB-rom

Spesialrom

Rom med avansert utstyr

Plass til opplæring og utprøving
av ny teknologi

STANDARD UNDERSØKELSES- OG BEHANDLINGSROM

Gode trygge arealer som ivaretar:

Dagslys

Utsyn og innsyn

Ergonomi

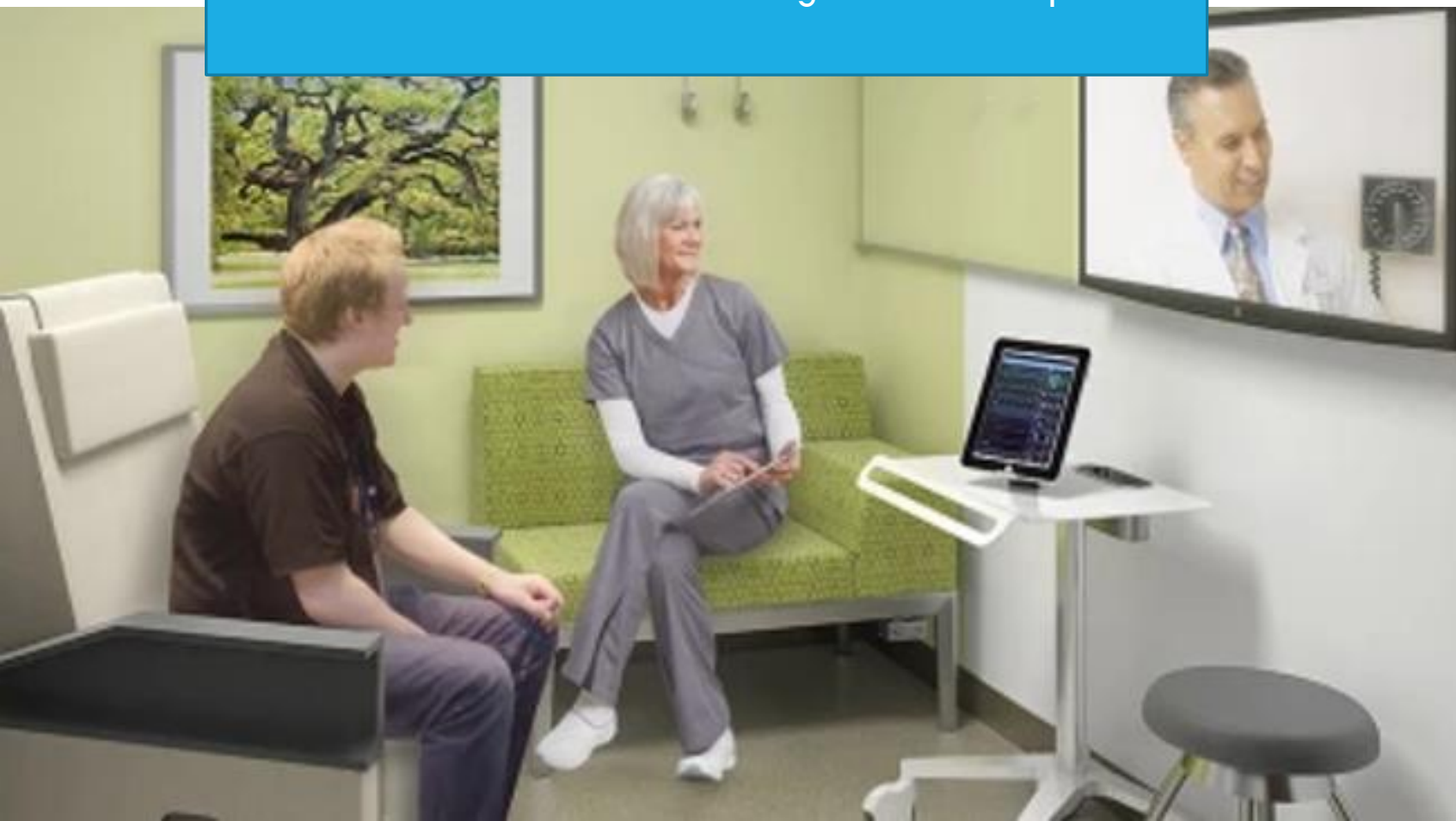
Sikkerhet

Vær oppmerksom på plassering av kamera og lyssetting i UB-rom hvor det skal foretas digitale konsultasjoner

TA I BRUK NY TEKNOLOGI I UB-ROMMENE

Styrker pasientens og pårørendes helsekompetanse og involvering

SPESIALROM

Endoskopirom

Operasjonsrom

Sputumrom

Gipserom

PLANLEGGJE DAGOMRÅDER

Sambruk i arealet mellom fag?

Sal - størrelse og antall plasser?

Skal det være plass til pårørende?

Enerom?

Smitterom?

Gode trygge arealer som ivaretar:
Oversiktighet
Personvern

STØTTEROM

Godt plasserte støtterom
gir god arbeidsflyt
og effektivitet

Resepsjon og ekspedisjon

Venterom

Arbeidsstasjoner

Kontorer og møterom

Desinfeksjonsrom

Lager og utstyr

Hvilerom

RESEPSJON OG EKSPEDISJON VENTEAREALER

Åpen eller lukket?
God oversikt til ventearealet

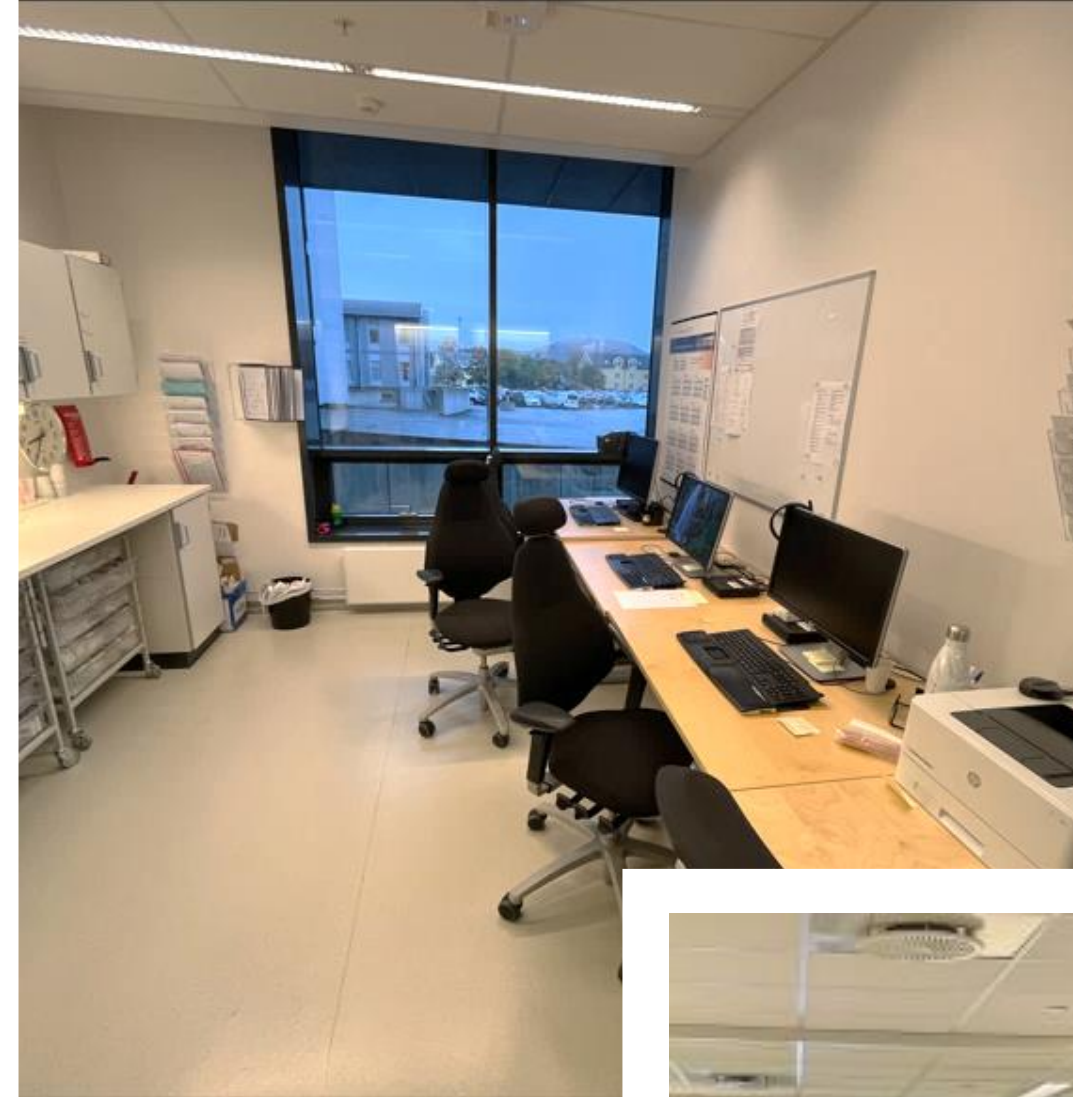

ARBEIDSPLASSER, ARBEIDSBASER OG KONTORER

Tilrettelegge for god arbeidsflyt

Kommunikasjon og samhandling
forebygger feil og avvik

Undervisning

Opplæring

Utdanning

Forskning

Tverrfaglig samhandling

MØTEROM OG PAUSEROM

UB-rommene

**POLIKLINIKKER OG DAGOMRÅDER SOM TAKLER
FREMTIDENS BEHOV — NOEN ANBEFALINGER**

Attraktive arealer og rom
som legger til rette for:

- Beholde og utvikle kompetanse
- Trivsel og arbeidsglede
- Samhandling og læring på tvers

**DEN VIKTIGSTE RESSURSEN —
ER DE ANSATTE**

Planlegging av poliklinikk- og dagområder

Et kunnskapsgrunnlag

INNSPILL KAN SENDES TIL

birgitte.stoffel@sykehusbygg.no

Takk for oppmerksomheten!

